

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
USUTEADUSKOND

TANEL MEIEL
SOTSIAALPROGRAMM VANGLATES
„MINU KRISTLIKUD VÄÄRTUSED JA HOIAKUD“

Magistriprojekt

Juhendaja *PhD* Kaido Soom, TÜ usuteaduskond

Tartu 2022

Sisukord

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
TEEMA PÕHJENDUS	4
PROGRAMMI EESMÄRK	6
PROGRAMMI METODOLOOGIA.....	8
TEOREETILINE RAAMISTIK	8
MEETOD	9
VABATAHTLIKU SOTSIAALPROGRAMMI „MINU KRISTLIKUD VÄÄRTUSED JA HOIAKUD“ STRUKTUUR	10
PROGRAMMI TULEMUSTE HINDAMINE	11
EELDATAV TULEMUS JA RAKENDATAVUS.....	12
KATSEPROJEKT 2021–2022	12
PROGRAMMI RAKENDATAVUS	14
PROGRAMMI TULEMUS.....	15
PROGRAMMI KOOSTAJAD	15
KASUTATUD KIRJANDUS	17
SUMMARY	19

Sissejuhatus

Antud magistriprojekti eesmärgiks on luua eesti vanglate teenistusele kristlikul eetikal ja moraalil põhinev sotsiaalprogramm „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“, mis baseerub erinevatel konfessionaalsetel õpetustel (leerikursused/ kateheesid) ja võimaldab kinnipeetavatel programmi läbimise järel liituda vastava konfessiooniga. Magistriprojekti oluline osa on sotsiaalprogrammi „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“ manuaal, mis on sündinud koostöös Urmas Kooritsaga (tööpanus 30%) ja millega suhestub käesoleva töö sissejuhatus ja teema põhjendus (digitaalselt leitav: <https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/sLwsPD3XZQGQbP9>).

Eesti vanglates on 20.12.21 seisuga **2206** kinnipeetavat, nendest süüdimõistetuid on 1784 ja vahistatuid 420. Sealhulgas on vangistuses 4 alaealist, 101 naist, 38 eluaegset ja avavanglas 185 vangi. Kriminaalhooldusaluseid on **3805**, sealhulgas vanglast enne tähtaega vabastatuid 416, üldkasulikule tööle määratud 976, elektroonilise valve alla määratud 141 (Justiitsministeerium, 2021). Vangide arv on aastast aastasse kahanenud, võrreldes 1990ndate aastatega on see vähenenud kaks korda ning näitab iga aasta langustendentsi.

Retsidiivsuuringutes on kõige enam tähelepanu pälvinud vanglast vabanenud isikute retsidiivsus pärast vabanemist, mis võiks anda viiteid vangistuse mõju kohta uute kuritegude ärahoidmisel. Vangistust kui kõige kallimat karistusliiki kohaldatakse eeskätt kõrge retsidiivsusel isikute suhtes, kelle puhul ka mõõdukas retsidiivsus vähenemine annaks arvestatavat efekti kuritegevuse piiramisel tervikuna. Retsidiivsust uuritakse sageli eesmärgiga hinnata vanglate töö tulemuslikkust selle vähendamisel (nt sotsiaalprogrammide, sõltuvusravi jm rehabiliteerivate meetmete kohaldamisest), mida saaks retsidiivsus analüüsil arvestada. Retsidiivsus üldine tase on Eestis ja Soomes lähedane. Kahe aasta jooksul mõisteti uue kohtuotsusega süüdi veidi enam kui kolmandik vanglast vabanenutest (Soomes **34%** ja Eestis **35%**). Vanglast vabanenuid iseloomustavate tunnuste (sugu, vanus, vanglas viibimise kordade arv) järgi on Eesti ja Soome puhul trendid üldjoontes sarnased ning on samasuunalised ka varasemate uuringutega: meeste retsidiivsus on kõrgem kui naistel; retsidiivsus on kõige kõrgem

noorte täisealiste seas (vanuses 18–29 aastat) ning väheneb vanuse suurenedes; retsidiivsus on seda kõrgem, mida rohkem kordi on isik varem vanglas viibinud (Ahven, 2019, lk 4).

Vangla kaplanaadis on hetkel koos peakaplaniga teenistuses 15 vaimulikku. Konfessioonidest on esindatud EELK (6), EAÕK (3), MPEÕK (2), EMK (2) ja EEKBKL (2). Vangla kaplanaadi ametikohtade täitmisel vaimulikega lähtutakse oikumeenilisest põhimõttest ning püütakse jälgida vaimulike kiriklikku jaotust vastavalt kinnipeetavate usutunnistuslikule jaotusele. Kõigist kinnipeetavatest on *ca* 30% (s.o 750–800 kinnipeetavat) usuliselt aktiivsed. Usulisi talitusi peeti vanglate kaplanaadis 2020. a **654**, sellest jumalateenistusi **476** (neist 87-l jagati armulauda teenistuse sees) ning palvusi 187. Kokku osales 2020. a jooksul usulistel talitustel **7051** kinnipeetavat. 291 korral (s.o 44%) peeti usulised talitused eesti keeles. Vene keeles viidi läbi 363 talitust, s.o *ca* 56% kogu tegevuste hulgast. Antud jaotus selgitab ja ilmestab ka vanglate demograafilist jaotust. Statistiliselt peeti kolmes vanglas iga nädala 12 usulist teenistust/ talitust (s.o *ca* 4 teenistust nädalas vangla kohta). Hingehoidlikeks vestlusteks tehti kaplanitele **5453** taotlus. Taotluste hulka on arvatud ka korduvtaotlused ning reaalne hingehoidlike vestluste arv **3276**. 35% hingehoidlikest vestlustest toimus eesti keeles ning 65% vene keeles. Lisaks eespool mainitud teenistustele pidasid kaplanid **560** korral ka muid usulisi talitusi. Pihtimist viidi läbi **120** korral, eraviisilist armulauda võimaldati **139** korral ning leer- ja piiblitunde toimus **252** korral (EKN, 2022, lk 55-58).

Vanglate kaplanaat on aastakümneid taganud usuvabaduse vanglates ja arestimajades. Läbi pastoraalse tegevuse on aidatud ja toetatud usuliselt avanenud kinnipeetavaid õiguskaualekale teele ning selles on juhtiv roll olnud kristlike väärtuste, hoiakute ning osaduse edasiandmisel. Kaplanid on olnud taasühiskonnastamise protsessidesse panustanud läbi kristlike talituste, programmide ja hingehoidlike vestluste.

Teema põhjendus

Teaduslikult on tõestatud, et usulisest distsipliinist kinnihoidmine vähendab retsidiivsust (Skotnicki, 2004, lk 61). Sellel on oma hind ja enamasti on see üksildustunne. Hoides eemale ahvatlustest ja kiusatustest, hoitakse eemale ka eelneva elu sõpradest ja kaaslastest. Tekib tühjus ja tuntakse puudust suhtlusest (Crombie, 1990, lk 16). Rajal

püsimiseks on vaja jõudu ja oleks hea, kui selleks on kõrval keegi, kes toetab ja aitab. Vangla kaplanid viivad läbi mitmeid taasühiskonnastamise talituse (edaspidi TÜT) sotsiaalprogramme: „12 sammu“, „Usk ja teadus“, „Tee“ (EKN, 2022, lk 58).

Hetkel on Eesti vanglates kasutusel 22 erinevat sotsiaalprogrammi (Vanglateenistus, 2022) kuid puudub kriminaalseid väärtusi ja hoiakuid muutev sotsiaalprogramm, mis tagaks kinnipeetavate senisest suurema vaimse muutuse, toetaks retsessiivsuse vähenemist ning annaks parema lähtekoha teistele (k.a kristlikele) toetusorganisatsioonidele vabaneva vangi taasühiskonnastamiseks. Vanglate kaplanaadi eestvedamisel ollakse koostöös Justiitsministeeriumi ja vanglate TÜTiga täitmas seda tühimikku, luues kuritegelikke kalduvusi, mõtteid ja hoiakuid muutvat sotsiaalprogrammi. Loodud programmi aluseks on erinevate kristlike kirikute (konfessioonide) sajanditepikkune kogemus kristlike väärtuste edasi andmisel läbi leerija katehheesikursuste. Programm kirjeldab seni kirikute praktikaks olnud kristliku õpetuse süstematiseeritud kursust kui sotsiaalprogrammi vanglas, lisades ja kohandades eelkõige õppematerjali kirjeldamist, õpetamise metoodikat ja tulemuse hindamise meetrikat sobilikuks vanglateenistuses kehtestatud sotsiaalprogrammide nõuetele ja standarditele. Autorile teadaolevalt ei ole seni maailma korrektsioonialases praktikas sellist lähenemissuunda rakendatud. Loodav programm on unikaalne ka Eesti oikumeenilises kirikuelu korralduses, andes kinnitust ühtsete kristlike väärtuste ja põhimõtete rakendatavusest kinnipeetavate resotsialiseerimisel. Esmakordselt on EKNi liikmeskirikud seotud ühiste kristlike väärtuste ja hoiakute edastamisel/kinnistamisel läbi ühtse sotsiaalprogrammi.

Kristlikud väärtused ja hoiakud pole esmaolulised mitte ainult usuvabaduse ja religioossete eesmärkide täitmisel, vaid on ka aluseks kinnipeetavate vaimsete ja sotsiaalsete oskuste muutmisel. Sajandite jooksul on leerikursused/katehheesid oma traditsioonilistel väljendusviisidel kogunud süstematiseeritult üheks tervikuks kristliku maailmapildi essentsi ja taganud selle jaotamisel kristliku kultuuri jätkusuutliku arengu ühiskonnas läbi erinevate sotsiaalpoliitiliste arengute (Bussey, 2020, lk 11). Usuvabaduse põhimõtet järgides ei saa antud programmi lugeda kinnipeetavatele kohustuslikuks, vaid selle läbimine on neile vabatahtlik. Programmi rakendumisel vanglateenistuses suureneb koostöö vanglate eri talituste ja kaplanaadi vahel

Vaimulikest kaasautorite üldisele hinnangule toetudes on julgust väita, et loodud programm on oluliselt suurema potentsiaaliga kui ainult vanglateenistuses kasutatav väärtusi ja hinnanguid muutev ning metoodiliselt seotud vahend. See on kohandatult kasutatav ka teistes, religioosselt sidustatud organisatsioonides.

Religioossete programmide sidusus teiste programmidega tagab suurema tulemuslikkuse kinnipeetavate õiguskuulekaks muutumisel. Enamik sotsiaalprogramme põhineb kognitiiv-käitumuslikul teoorial, mis on valdkonnaga tegelevate teadlaste järelduste kohaselt sobilikud just õigusrikkujatega tegelemiseks. Antud meetod on olnud kõige tulemuslikum antisotsiaalse käitumise muutmisel ning kaplanite poolt tagatud usuline kogemus on olnud koostöös teiste sotsiaalsete programmidega tõhus (Phillipy, 1983, lk 13).

Perioodiliste ja metoodiliste piiblitundide läbiviimisega on saavutatud häid tulemusi USA kinnipidamisasutustes. Kinnipeetavate väärtushinnangute, moraali ja eetika muutus on märgatav ning sotsiaalsete oskuste areng tuntav (Jobe, 2019, lk 24-28).

Kindlasti on kaplani neutraalsel rollil vanglas suur osakaal nii kinnipeetavate kui teenistujate seas. Mainitud staatus on olnud kasulik radikaliseerumise märkamisel ning see on tõstnud nende poolt läbiviidavates tegevustes osalemise populaarsust ja tulemuslikkust (Todd, 2013, lk 155-156).

Kaplanaadi osa nende pastoraalse teenistuse tulemuslikkuse tagamisel on järgida järgmisi lähteülesandeid: vangide süü ja häbi küsimuse käsitlemine, enesepettuse teemadega tegelemine, visiooni ja plaani andmine õiguskuulekaks eluks, kindlad usulised tõekspidamised, moraalsete ja eetiliste vaadete ning pastoraalse ja hingehoidliku toe kindlustamine (Duncombe, 1992, lk 195-198).

Lähtuvalt eespool mainitust on programmi autorid veendunud, et kirjeldades senini vangla kaplanaadis läbiviidavaid leerikursusi ühtse ja keskse sotsiaalprogrammina, on tagatud nii religioosse kui taasühiskonnastava programmi tulemuslikkus. Planeeritud on luua koordineeritud ja oikumeeniline kristlik moraali ja eetika moodul, millele järgneb eri konfessioonide kohustusi, õigusi ja liturgiat kirjeldav moodul.

Programmi eesmärk

Antud magistrip projekti eesmärgiks on luua eesti vanglate teenistusele kristlikul eetikal ja moraalil põhinev sotsiaalprogramm „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“, mis

baseerub erinevatel konfessionaalsetel õpetustel (leerikursused/ katehheesid) ja võimaldab kinnipeetavatel programmi läbimise järel liituda vastava konfessiooniga. Eesmärgiks on rakendada programm kõigis kolmes vanglas alates 2022 a. sügisest. Programmi autor on veendunud, et kirjeldades senini vangla kaplanaadis läbi viidavaid leerikursusi kui ühtse ja keskse sotsiaalprogrammina on nii religioosse kui taasühiskonnastava programmi tulemuslikus tagatud.

Programmi eesmärk on määratleda dünaamilisi riskitegureid ja nende mõjutamisega vähendada uue kuriteo sooritamise riski. Kurjategijate puhul saab rääkida staatilistest ja dünaamilistest riskiteguritest. Staatilised riskitegurid on sellised, mis ei saa muutuda ja mille puhul on teada, et nende olemasolu tõstab sündmuse taastoimumise tõenäosust. Riskihindamisel on staatiliseks teguriks juba sooritatud kuriteod ja nendega seotud asjaolud. Dünaamilised riskitegurid e kriminaalsed vajadused on sellised inimese praeguse elu ja funktsioneerimise aspektid, mis on riskiga seotud, kuid muutusele avatud. See annab võimaluse riske juhtida ja maandada.

Programmi läbimise tulemusel paranevad vangide käitumisega seotud oskused, omandatakse uued sotsiaalsed oskused suhtlemisolukordades, väheneb agressiivsus, arenevad vanemlikud oskused, peresuhete hoidmise ja toimetulekuoskused. Kristliku moraali ja eetika käsitlemine tagab paranenud enesehinnangu/minapildi ning tugevdab emotsionaalset heaolu. Kindlasti on võimalik lisada leerikursuse tulemuste hulka arutlemisoskuste ja analüüsivõime arendamine ja hoiakute muutus. Loodetavasti muutuvad pärast programmi läbimist kinnipeetavad kannatlikumaks, vähem diskrimineerivaks ning nende hoiakud ja eluline motivatsioon on paranenud. Lisandväärtusena saab mainida taastava õigusega kaasnevaid ilminguid ja ohvri mõistmist.

Programmi autorid näevad retsessiivsust vähendavate teguritena eelkõige kinnipeetavate kristlike väärtuste ja hoiakute omandamisest saavutatud uusi käitumuslikke suundumusi ja muutusi, mis on vajalikud õiguskuulekaks elumuutuseks. Samuti on kaplanaadis teenivad vaimulikud veendunud, et programmi raames leerikursuse/katehheesi läbimine loob kinnipeetavale vabanemisel paremad vastuvõtu tingimused elukohajärgse kogudusega liitumisel (EKN, 2022, lk 61).

Programmi metodoloogia

Teoreetiline raamistik

Eduka sekkumisprogrammi üheks eelduseks on hästi struktureeritud teooriamudel kuritegevusest ja selle põhjustest, mis ühtlasi selgitab, kuidas see konkreetne sekkumine mõjutab kuritegeliku käitumisega seotud tegureid. Üldiselt jagatakse kriminaalset käitumist selgitavad teooriad kolme rühma: sotsioloogilised, kliinilisele kriminoloogiale ja sotsiaalsele õppimisele rajatud teooriad (Motiuk, 1997, lk 26).

Sotsioloogilise teooria järgi tuleneb kuritegevus ühiskondlikest, poliitilistest ja majanduslikest põhjustest, mitte inimese enda omadustest. Kliiniline kriminoloogia lähtub eeldusest, et kuritegelikku käitumist põhjustab psühhopaatoloogia, nt vaimse tervise häire või puudujäägid psüühikas või inimese oskamatus oma võimalusi realiseerida. Sotsiaalse õppimise teooria kohaselt on kriminaalne käitumine (nagu igasugune muu käitumine) õpitud (D'Anca, 2009, lk 219). On olemas kahte tüüpi kognitiivseid rehabilitatsiooniprogramme: kognitiivsete oskuste programmid ja kognitiivse restruktureerimise programmid. Kognitiivsete oskuste treening põhineb eeldusel, et kurjategijad ei ole õppinud ühiskonnas toimetulekuks ja seaduskuulekaks käitumiseks vajalikke oskusi. Näiteks probleemi lahendamise, läbirääkimiste, enesekehtestamise, viha kontrollimise ja sotsiaalsed oskused tuleb kurjategijail omandada spetsiaalse treeningu abil. Kognitiivne restruktureerimine põhineb eeldusel, et kurjategijad on omandanud destruktiivse hoiaku ja mõtlemisharjumused, mis omakorda viivad nad kuritegelikule teele. Kognitiivse restruktureerimise käigus leitakse need teatavad hoiakud ja mõtteviisid ning asendatakse adekvaatsete hoiakute ja mõtteviisidega treeningu abil (Aim, 2006, lk 13-14).

Eesti vanglasüsteemis lähtutakse kurjategijate riskifaktorite väljaselgitamisel riskihindamise metoodikast. Riskihindamise metoodikas esineb kaks lähenemist. Kliiniline ehk professionaalne hindamine toetub praktikute subjektiivsele hinnangule ja põhineb nende kogemusel töös üksikute juhtumitega (kasutatakse pigem meditsiini ja vaimse tervise valdkonnas). Teine lähenemine on statistiline ehk kindlustushindamine, mis on empiiriliselt põhistatud kindlate muutujate süstemaatilise kogumise ja analüüsimisega. Viimane sisaldab enamasti statistilist algoritmi, mis võimaldab muuta informatsiooni numbriliseks tulemuseks, mis tähistab indiviidi riskitaset (Liba, 2011, lk 781-784).

Rehabilitatsiooniprogrammide eesmärk on õpetada kinnipeetavale sotsiaalseid oskuseid, mis aitaksid tal ühiskonnas õiguskuulekalt toime tulla ning maandavad tema kriminogeenseid riskifaktoreid. Kui seni on vanglates läbi viidud leerikursusi mõistetud kui ainult religioosset maailmavaadet käsitletud kursusi, siis loodava oikumeenilise leerikursuse eesmärk on kirjeldada seda kui riski maandavat sotsiaalprogrammi.

Meetod

Programmi kirjeldamisel ühe riski maandava osana vanglateenistuses läbiviidavatest sotsiaalprogrammidest on lähtutud Justiitsministeeriumis kinnitatud dokumentidest „Kriteeriumid kurjategijatele suunatud resotsialiseerimisprogrammide koostamiseks Justiitsministeeriumi haldusalas“ (2007) ja „Vanglateenistuses läbiviidavate sekkumiste standard“ (2019).

Tänapäeval peetakse efektiivseteks kognitiiv-käitumusliku taustaga programme, mis lähtuvad sotsiaalse õppimise teooriast. Kognitiiv-käitumuslikke sekkumisi (sh programme) iseloomustavad järgmised omadused:

- selge ja kindel ülesehitus;
- eesmärgiks on harjutada käitumisega seotud oskusi;
- grupi juhendaja suhtumine on sõbralik, ta on heade suhtlemisoskustega, kuid samas range ja eesmärgile orienteeritud;
- juhendaja on ise soovitud (õpetatava) käitumise eeskujuks;
- juhendaja annab osalejatele tagasisidet, mis tähendab, et kinnitatakse soovitud käitumist ja vähendatakse ebasoovitavat (Jakobi, 2007, lk 1).

Kurjategijatele suunatud programmides rakendatakse reeglina meetodeid, mis nõuavad neilt aktiivset osalemist ja keskendumist. Antud programmi läbiviimisel rakendatakse meetodeid, mis keskenduvad inimese mõtete, tunnete ja käitumise koosmõjule. Eelkõige grupis toimuvaid vestlus- ja arutlusringe, iseseisvat õppimist, erinevate õpevahendite kasutamist (paljundatud õppematerjal, kirjandus, Piibel, film) ja aktiivõppe meetodeid.

Kogu kursuse raamistiku kirjeldamisel on kasutatud EELK leerikavas (<https://siseveeb.eelk.ee/et/kristlik-kasvatus/leerikava/>) käsitletud teemasid. Rühmatöö nõuab õpetajalt erioskusi just kokkuvõtete tegemise ajal, rühmade töökokkuvõtted peavad

juhtima sügavama analüüsi poole. Jagades töömeetodid väljendusvahendite põhjal on võimalik eristada järgmisi meetodeid: sõnaline, pildiline, tegevuslik, muusikaline ja draama. Iga leerirühmaga võiks kasutada leeritöö võimalusi ja vorme nagu loeng, vestlus, rühmatöö, iseseisev töö, jumalateenistusel osalemine (Soom, 2021).

Vabatahtliku sotsiaalprogrammi „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“ struktuur

Planeeritud programm on jagatud kahte moodulisse. Esimene moodul on olemuselt oikumeeniline ning selle sisu on koostatud selliselt, et vanglas teenivad kaplanid saavad seda ühiselt või jagades läbi viia. Kogu kursuse kestus on 1080 min (18 h) ehk viiakse läbi 18 järjestikusel kohtumisel. I mooduli kestus on 12 h ja II mooduli kestus 5 h. Tundide jaotust ja kestust ilmestab joonis 1. Enamasti ei ole vanglateenistuses kasutatavates programmide manuaalis toodud välja viited kasutatud kirjandusele kuid autor viitab siiski manuaalis tähtsamatele autoritele tagades sellega programmi suurema teaduspõhise kirjeldamise.

Mõlema mooduli läbimisele järgneb ristimine ja kogudusse konfirmeerimine (need ei ole kohustuslikud). Kursuse lõpetajatele antakse üle tunnistus ning kui järgneb ristimine ja konfirmeerimine, siis ka vastavad tunnistähed.

"Minu kristlikud väärtused ja hoiakud"		
I moodul. Oikumeeniline.		
Tunni teemad		Kestus (min)
1	Kursuse tutvustus, eesmärgid, tingimused	60
2	Piibel	60
3	Vana Testament. Jumal, looja	60
4	Uus Testament. Jeesuse elu, lunastus	60
5-6	Jeesuse elu	120
7	Patt, pärispatt	60
8	Palve, meisisalve	60
9-10	Dekaloog. Kristlik moraal ja eetika	120
11	Kirikulugu. Usk Eestis	60
12	Usk inimese elus	60
II moodul (kiriku moodul) (EELK, Õigeusu, EMK jne)		
Tunni teemad		Kestvus (min)
13	Usutunnistus	60
14	Sakramendid	60
15	Jumalateenistuse kord. Liturgia selgitus	60
16-17	Kiriku struktuur ja koguduse elu korraldus. Kirikuaasta	120
18. KURSUSE LÕPETAMINE		60
I mooduli kestus		780
II mooduli kestus		300
Kokku (min)		1080
(h)		18

Joonis 1. Oikumeenilise leerikursuse struktuur

Programmi tulemuste hindamine

Programmi tulemuste hindamise metoodika ja edukuse hindamise meetrika väljatöötamine oli programmi manuaali loomisel kõige uudsema ja unikaalsema osakaaluga. Vastavalt kehtivatele isikukaitse seadusele ja õiguslikule olukorrale on peaaegu võimatu koguda andmeid juba vanglast vabanenud kinnipeetava seisundi kohta, lisanduvad kehtima hakanud andmekaitse seadusest tulenevad piirangud (Riigiteataja, 2022). Vanglateenistuse sotsiaalsete programmide tulemustele pikaajase hinnangu andmine on raskendatud, kuna vabanenud vangide hulk ei anna piisavat valimit sotsioloogiliste ja statistiliste meetodite kaasamiseks. Lühiajalist mõju on võimalik hinnata läbi programmi toimuva jooksva aruandluse ning läbiviijate ja osalejate subjektiivse hinnangu põhjal. Edukuse määra kirjeldamiseks on ka ristimiste arv pärast programmi lõppu. Programmi rakendamine ei põhjusta eeldatavasti suurt muutust usuliselt identifitseeritavate kinnipeetavate seas, kuid hüpoteesina saab seda muutuste tegurina käsitleda. Pikaajase mõju ja tulemuste analüüsi aluseks on kinnipeetava käitumine pärast programmi läbimist ning tema soov osaleda vangla kiriklikes teenistustes ja talitustes. Programmi efektiivsuse arvestamisel tuleb subjektiivselt hinnata ka kogu vanglateenistuse usuvabaduse tagamiseks loodud keskkonda ja teisi institutsionaalseid tegureid, mis motiveerivad kinnipeetavat pärast programmi lõpetamist jätkama osalemist kiriklikel talitustel ja teenistustel ning püsima kristlikus osaduses.

Aastast 2020 on vanglate kaplanaat alustanud elukohajärgsete koguduste teavitamist vabanevast kinnipeetavast, luues selliselt esmase koostöö aluse kaplanaadi ja koguduste vahel. Programmi rakendumise järel on autori hüpotees, et üha enam vabanevaid kinnipeetavaid soovib oma elukohajärgse koguduse teavitamist nende vabanemisest ning see on seotud nii programmi läbimise kui ka kogu vanglas pakutava kristliku keskkonna koosmõjuga.

Programmi tulemuslikkust hinnatakse mitmete tegurite mõjude tervikuna ning süstemaatiliselt. Esmaseks hinnanguks on lühiaegse mõju olemust kirjeldav osalejate aktiivsus õppetundides ja nende tagasiside programmi lõpus. Jooksev aruandlus tagatakse karistuse inforegistris (edaspidi KIR) vastavate kannate põhjal. Kursuse edukuse esmase

määra annab programmi lõpetajate osakaal, edukaks saab lugeda kursuse, mille lõpetab 80% osalenutest.

Programmi alguses ja lõpus täidavad kinnipeetavad programmi tarbeks loodud kristlike väärtuste ja hoiakute testi. Testi esimese ja lõpliku täitmise tulemused kuvatakse kümnepunktiskaalas ning nende tulemuste muutus on kohe eristatav nii osalejale kui läbiviijale. Esimesel kohtumisel annavad osalejad kirjalikult teada oma ootused kursusele ning viimases tunnis on tagasiside vormis toodud ära nende hinnang toimunule. Kahe täidetud vormi võrdluses on võimalik anda hinnang programmi kvaliteedile. Nii testid kui tagasiside täidetud formularid hoiustatakse kaplanaadis ning kogunevate andmete põhjal on võimalik lähitulevikus teha põhjalikum analüüs ja manuaali sisse viia tarvilikud muudatused. Programmi rakendatakse kõigis kolmes vanglas. Hinnanguliselt läbib aasta jooksul selle vähemalt 90 kinnipeetavat ning kogunemas on vajalik empiiriline andmehulk, mida on võimalik kasutada kvaliteedi hindamiseks akadeemilistes lõputöodes. Teaduslik lähenemine tulemuste analüütilisele ja süstemaatilisele tõlgendamisele tagab programmi pideva hindamise ja muutuste sisseviimise.

Eeldatav tulemus ja rakendatavus

Katseprojekt 2021–2022

Enne programmi manuaali kaitsmist ja reaalselt rakendamist oli hädavajalik korraldada ettevalmistavad kohtumised ja käivitada katseprogramm kinnipeetavatele. Katseprogramm viisid läbi peakaplan Viru vanglas ja kaasautor Urmas Koorits Tartu vanglas.

Peakaplan keskendus perioodil jaanuarist märtsini 2022 programmi oikumeenilise mooduli tundidele ning programmi üldisele korraldusele ja tehnilistele üksikasjadele, kaasates Viru vangla IV üksuse (kollase maja) ja II üksuse (roheline maja) kinnipeetavaid. Kokku oli kohtumisi 11 (5., 12., 19. jaanuaril; 2., 9., 16. veebruaril; 2., 16., 19., 23. märtsil ja 6. aprillil) ning kõik on kajastatud ja kinnitatud Viru vangla kinnipeetavate saatmiskavades. Viru vanglas oli eesmärk testida programmi ülesehitust ja arusaadavust kinnipeetavatele. Samuti saada kinnitust nende huvi kohta kristliku ja vaimse traditsiooni vastu. Kohtumistel toimusid oikumeenilise mooduli tunnid ning käsitleti esialgselt

programmi manuaali jaoks loodud materjali. Urmas Koorits viis Tartu vanglas läbi viis tundi (4. ja 11. märtsil; 8., 13. ja 22. aprillil) ning testis esialgselt kirjeldatud tundide mahtu, ülesehitust ja ajalist kasutust. Katseprogrammi käivitamiseks menetleti Urmas Kooritsa taotlus ning anti sissepääsuluba Tartu vanglasse. U. Kooritsa läbiviidud katseprogramm oli vajalik eelkõige kiriklike moodulite ülesehituse kinnistamiseks. Seatud eesmärkideks oli EELK mooduli aluseks võtmine teiste konfessioonide struktuuralseks kirjelduseks ja eeskujuks. Mõlemad läbiviijad hindasid kriitiliselt tehniliste õppevahendite kasutamist (k.a julgeoleku kaalutlusi ja piiranguid) ning eelkõige materjali mahtu ja vastuvõetavust. Sai kinnitust, et ühe tunni maht ei tohiks ületada 1 tundi ning kinnipeetavatele väljajagatav materjal peab olema lihtsalt hoomatav. Katseprogrammi läbiviimisel saadi kinnitust loodud kursuse programmisest õigsusest ning vajadusest lisada esialgsele projektile veel üks tund. Lisatund on eelkõige vajalik programmi lõpetamiseks ning lõputestiks ja aruteluks. Samuti sai kinnitust, et vangidele mõeldud programm peab olema lihtne ning keskenduma elementaarsete kristlike hoiakute ja väärtuste tutvustamisele. Sügavamaid teoloogilisi ja vaimseid teemasid saab vajadusel käsitleda pärast programmi läbimist kaplanitega kohtumisel (teenistused, talitused, hingehoidlikud vestlused).

1. veebruaril toimus peakaplani juhtimisel seminar, millest võtsid osa kaplanid ja Viru vangla TÜTi spetsialistid. Seminari tulemusena kinnitati programmi TÜTi poolsed sisendid ja kinnitati programmi struktuuriline ülesehitus. 17. märtsil toimus Justiitsministeeriumi vanglate osakonnas peakaplani initsiatiivil kohtumine TÜTi spetsialistidega ja Viru vangla metoodikutega. Kohtumise läbivaks teemaks oli programmi kirjeldamine andmebaasides ja sisendite kirjeldamine hindamisprotsessis. Kohtumise tulemusena on autori poolt valminud sisendid muudatuste tegemiseks KIRi andmebaasi andmeväljades.

31. märtsist 1. aprillini viis peakaplan läbi vanglate kaplanaadi seminari, mille eesmärgiks oli kiriklike moodulite lõplik hindamine ning õppematerjali ülevaatamine. Selle tulemusena sai valideeritud nelja konfessiooni (EELK, EMK, EAÕK/MPEÕK ja EEKBKL) erialamoodulid.

Programmi rakendatavus

Enne magistriprojekti esitamist on autor saavutanud kooskõla Justiitsministeeriumi vanglate osakonna TÛTiga ning on kirjeldanud kursust vastavalt TÛTis kehtestatud nõuetele ja teoreetilisele raamistikule. Samuti on programm lisatud KIRi ning tagatud keskne aruandlus ja tunnistuste väljastamine pärast edukat läbimist. Enne kursuse rakendamist on vajalikud õppepäevad nii kaplanitele kui riskihindamise ja individuaalseid täitmiskavasid täitvatele spetsialistidele. Lõpliku tulemusena on valminud unikaalne kristlikul eetikal ja moraalil põhinev sotsiaalprogramm kinniipeetavatele. Kaplanaadile on planeeritud kaks õppepäeva juunis-juulis 2022 ning teistele TÛTi spetsialistidele 2022. a suvel.

2022. a I poolaastal toimus kursuse manuaali koostamine ning erinevate osade jooksev testimine ja katseprogrammi läbiviimine vanglates. Kogu manuaali koostamist koordineerib autor, kaasates II mooduli koostamisse vanglakaplaneid. Täies ulatuses on planeeritud kursus rakendada 2022. a septembris kõigis kolme vanglas. Ettevalmistav periood on vajalik aruandluse ettevalmistamiseks ning tegevuste sünkroniseerimiseks vanglateenistuse teiste talitustega. Lisaks tagatakse kogu kursuse õppematerjali keskne hoiustamine, täiendamine ja illustreeriva materjali kogumine ning tõlkimine vene keelde. Luuakse programmi tutvustav voldik nii teenistujatele kui ka kinniipeetavatele ning programmi tutvustav osa lisatakse TÛTi programmide nimekirja vanglateenistuse kodulehel (<https://www.vangla.ee/et/taasuhiskonnastamine/sotsiaalse-rehabilitatsiooni-programmid-oigusrikkujatele>).

2022. a sügisel on planeeritud esitada kursus heakskiitmiseks Eesti Kirikute Nõukogule (edaspidi EKN) ning jooksvalt tagada nende liikmeskirikute kiriklike moodulite kirjeldamine, mida ei ole senises manuaalis (EKNK, SPAKEL jne). 2021. a sügisel tutvustas vanglate peakaplan EKNi juhtkonnale loodava programmi aluseid ja oikumeenilise lähenemise tingimusi. 22. märtsil 2022 toimus peakaplani kohtumine EELK peapiiskopi ja EKNi presidendi Urmas Viilmaga, eesmärgiks samuti loodava programmi ülesehituse ja oikumeenilise tegevuse tutvustus. Kohtumine päädis EKNi presidendi esialgse heakskiiduga ning ettepanekuga mitte kasutada algset nimetust „Oikumeeniline leerikursus/katehees vanglates“, vaid piirduda nimetusega „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“. Ettepaneku aluseks on vähendada riske hilisemas heakskiitmise menetluses EKNi liimeskirikute seas.

Märkusena soovib autor lisada, et tema kui peakaplani positsioon vanglateenistuses on olnud vajalik antud programmi loomisel ja vanglates rakendamisel. Peakaplani staatus Justiitsministeeriumi vanglate osakonna juhtkonna liikmena on olnud otsustava tähtsusega kooskõlastamise menetlemisel. Samuti on kaasautori Urmas Kooritsa eelnev kogemus teoloogilise praktika läbimiselt vanglate kaplanaadis olulise kaaluga, mõistmaks usuvabaduse tagamise tehnilisi ja praktilisi tegureid ning nüansse.

Programmi tulemus

Programm on kõige efektiivsem, kui kurjategijatele õpetatakse oskusi, mille abil nad saavad vältida kriminaalset tegevust. Seega peab programmis arendatavatel oskustel olema selge seos uue kuriteo toimepanemise riski ja selle vähendamisega.

Paljud kinnipeetavad pole verbaalselt võimekad, neil esineb sageli puudujääke suhtlemis- ja probleemilahendamisoskustes (nt konfliktide lahendamine, enesekehtestamine, „ei“ ütlemine, viha talitsemine jne). Samuti kasutavad nad ebasoovitavaid toimetulekuviise või puuduvad neil piisavad teadmised ja oskused edukaks ja seaduskuulekaks toimetulekuks ühiskonnas (nt seadusliku töö otsimisel, toetuste taotlemisel jne) (Jakobi, 2007, lk 3-4).

Antud programmi eesmärk on positiivsete sotsiaalsete oskuste õppimine (sh käitumisega seotud oskuste harjutamine), probleemilahendus- ja toimetulekuoskuste arendamine jms.

Programmi koostajad

Kogu programmi autor on vanglate peakaplan **Tanel Meiel**. Eesti Kirikute Nõukogu poolt nõustas programmi autorit ja andis esialgse heakskiidu EKNi president, EELK peapiiskop **Urmas Viilma**.

Justiitsministeeriumi TÜTi valdkonna poolt andsid sisendid TÜTi juhataja **Merike Sirendi** ning peaspetsialistid **Karis Paumets** ja **Teet Kajala**, kes osutasid ja juhatasid TÜTi valdkonna õigusaktidele ning kehtivatele nõuetele.

Vanglateenistuse TÜTi poolseid sisendeid valideerisid Viru vangla TÜTi valdkonna asedirektor **Anu Möldri** ning Viru vangla metoodikud **Kadri Tiitson** ja **Kaja Krivan**. Nemad hindasid esialgset programmi kehtiva taasühiskonnastavate programmide standardiga.

Vanglate kaplanaadis 2021. a praktika läbinud TÜ usuteaduskonna bakalaureuseastme üliõpilane **Urmes Koorits** on programmi II mooduli EELK kirikliku osa autor ning vormistas selle oma bakalaureuseastme lõputöö projektina. Urmes Kooritsa bakalaureuseprojekti kaasnevak tulemuseks on kõikide kirjeldatud kiriklike moodulite strukturealne ülesehitus ning katseprogrammist tulenevate sisendite arvestamine õppematerjalide koostamisel. EELK kirikliku mooduli esmasteks hindajateks olid luterliku ordinatsiooniga vaimulikud: peakaplan **Tanel Meiel**, vanemkaplanid **Tarmo Linnas** ja **Ülo Vaher** ning kaplanid **Valdek Hang**, **Jaanus Klaas** ja **Urmes Saupõld**. EELK vaimulikud andsid konsensusliku heakskiidu esitatud EELK mooduli õppematerjalidele.

Eesti Metodisti kiriku mooduli õppematerjalis kajastatud sisendid kirjeldasid kaplanid **Maire Latvala** ja **Olavi Ilumets**.

Ortodoksi kiriku õppematerjali, töövihikute ja mooduli koostamisel aitasid kaasa vanemkaplanid **Dmitri Hüvanen** ja **Vadim Rebase** ning kaplanid **Ivan Tulzenko** ja **Ilon Fraiman**. Nende panus oli hinnata terminoloogiliselt ja kirikliku dogma vaates koostatud materjale.

Vabakoguduste ja EEKBL õppematerjali vaatasid üle kaplanid **Allan Kroll** ja **Paul Gill**.

Kokku panustas programmi koostamisse 23 inimest ning autor on äärmiselt tänulik nende panusele ja sisenditele.

Kasutatud kirjandus

- Ahven, A. (1. Jaanuar 2019. a.). *Vanglast vabanenute retsidiivsus Eestis ja Soomes*. Allikas: Kriminaalpoliitika analüüs Nr 1/ 2019: https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/vanglast_vabanenute_retsidiivsus_eestis_ja_soomes.pdf
- Aim, L. (1. mai 2006. a.). *www.raad.tartu.ee*. Allikas: Bakalaureusetöö vanglast vabanenute rehabilitatsiooni teemal; vanglast vabanenute rehabilitatsioonivajaduste uuringu tulemused Tartu linna näitel.: <https://info.raad.tartu.ee/uurimused.nsf/Web/teemad/DAF5FB6DB3BFEC25C22573800027E23D>
- Bussey, P. J. (2020). Natural Law – ‘God’s Law in our Hearts’. *Science & Christian Belief, Vol 32, No. 1*, 5-28.
- Crombie, G. M. (1990). Pastoral care of prisoners: the role of the prison chaplain. *Colloquium, 22 no 2 May 1990*, 12-18.
- D'Anca, A. R. (2009). A different promise: Catholics social thought and criminal punishment in America. *The Catholic Social Science Review 14 2009*, 217-243.
- Duncombe, D. C. (1. jaanuar 1992. a.). The Task of Prison Chaplaincy: An Inmate's View. *The Journal of Pastoral Care*, lk 193-209.
- EKN. (2022). *Vanglate kaplanaadi 2021 a. tegevuste aruanne*. Tallinn: Eesti kirikute Nõukogu.
- Jakobi, K. (2007). *Kriteeriumid kurjategijatele suunatud resotsialiseerimisprogrammide koostamiseks Justiitsministeeriumi haldusalas*. Tallinn: Justiitsministeerium.
- Jobe, S. C. (1. Jaanuar 2019. a.). How programs in prisons are challenging the who, where, how, and what of theological education. *Teaching Theology & Religion*, lk 16-129.
- Justiitsministeerium. (20. Detsember 2021. a.). *www.vangla.ee*. Allikas: Vangalateenistus: <https://www.vangla.ee/et/uudised-ja-arvud/vangide-ja-kriminaalhooldusluse-arv>
- Justiitsministeerium. (01. Aprill 2022. a.). *vanglateenistus*. Allikas: <https://www.vangla.ee>: https://www2.just.ee/ametijuhendid/ViruVangla/ametijuhend_nr_51066064.pdf
- Liba, P. (2011). Korduvkuritegevuse riskide hindamise lähtealused ja praktika Eesti vanglasüsteemis. *Juridica*, 779-786.

- Motiuk, L. (1997). Classification for correctional programming: The offender intake Assessment (OIA) process. *Forum on Corrections Research*, 23-27.
- Möldri, A., Varret, P., Sedrik, S.-K., Sarap, M., Mägi, M. L., Konson, M., . . . Afanasjeva, S. (2019). *Vanglateenistuses läbiviidavate sekkumiste standart*. Tallinn: Justiitsministeerium.
- Phillipy, D. (1. Jaanuar 1983. a.). Hearing and doning the word: An integrated approach to Bible study in a maximum security prison . *The Journal of Pastoral Care*, lk 13-21.
- Piibel. (1997). *Piibel. Vana ja uus Testament*. Tallinn: Eesti Piibliselts.
- Riigiteataja. (25. Aprill 2022. a.). *www.riigiteataja.ee*. Allikas: Isikuandmete kaitse seadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104012019011>
- Skotnicki, A. (2004). The Prison Chaplain and the Mission of the Church. *New Theology Review*, 56-66.
- Soom, k. (20. detsember 2021. a.). *Leeritöö EELK-s*. Allikas: www.eelk.ee: <https://siseveeb.eelk.ee/et/kristlik-kasvatus/leeritoo-eelk-s/#vorm>
- Todd, A. J. (1. Jaanuar 2013. a.). Preventing the "Neutral" Chaplain? The Potential Impact of Anti-"Extremism" Policy on Prison Chaplaincy. *Practical Theology*, vol. 6, Issue 2., lk 144-158.
- Vanglateenistus. (25. Aprill 2022. a.). *www.vanglad.ee*. Allikas: Vanglateenistus; Taasühiskonnastamine>Sotsiaalse rehabilitatsiooni programmid õigusrikkujatele: <https://www.vangla.ee/et/taasuhiskonnastamine/sotsiaalse-rehabilitatsiooni-programmid-oigusrikkujatele>

Summary

The aim of the Master's program was to create a social program "My Christian values and attitudes" in the Estonian prisons. The program's author is convinced that by describing the catechesis performed in the prison chaplaincy as an integrated and central social program, the success of the religious as well as re-socialising program is assured. A coordinated and oecumenical Christian morality and ethics module has been described in the program manual, which is followed by a module describing the obligations, rights and liturgy of different confessions.

The aim of the program is to define dynamic risk factors and by influencing them reduce the risk of new felonies. In risk assessment already performed felonies and associated circumstances are static factors. Dynamic risk factors or criminogenic needs are such aspects of person's current life and functioning that are risk-associated, but open to change. This makes it possible to manage and reduce the risks.

For inmates the completion of the program results in improvement of behaviour-related skills, gaining new social skills in communication situations, reduction of aggressiveness, development of parental skills, preserving family relationships, developing of coping skills. Addressing Christian morality and ethics assures improved self-esteem/self-image and reinforces emotional well-being. The program results would also include development of reasoning/analytical skills and attitude changes. Hopefully the inmates become more patient, less discriminating and their attitudes and life motivation improve after completing the program. As an added value restorative justice manifestations and understanding victims can be mentioned.

The author of the program views that the factors reducing inmate recidivism are above all new behavioural trends achieved by attaining Christian values and attitudes, and changes required for law-abiding vicissitude. Also the chaplains serving in the chaplaincy are confident that completing the catechesis in the framework of the program creates better conditions for joining the congregation at the place of residence after the inmate is released.

The program is most effective when the criminal offenders are taught skills to avoid criminal activities. Therefore the skills developed in the program should have clear relationship to the risk of performing new criminal offence and the reduction of this risk.

JUSTIITSMINISTEERIUM

VANGLATEENISTUS

EESTI KIRIKUTE NÕUKOGU
Estonian Council of Churches

TANEL MEIEL

KURITEGELIKE HOIAKUTE JA VÄÄRTUSTE MUUTUST MOTIVEERIV VABATAHTLIK SOTSIAALPROGRAMM VANGLATES

„MINU KRISTLIKUD VÄÄRTUSED JA
HOIAKUD“ (MKVH)

SOTSIAALPROGRAMM VANGLATES

Justiitsministeerium

2022

*Nõnda saavad viimased esimesteks
ja esimesed jäävad viimasteks. Sest
paljud on kutsutud, aga vähesed on
valitud. Mt 20:16 (Piibel, 1997)*

Sisukord

Mõisted	5
Teema põhjendus.....	7
Sekkumise põhimõtted ja sekkuja kvalifikatsioon.....	10
Sekkuja kvalifikatsioon.....	10
Programmi ettevalmistus.....	11
Motiveerimine programmis osalemiseks.....	11
Osalejad ja valik	12
Eelvestlus.....	12
Programmi tellimuse muutmine.....	13
Programmi läbiviimine.....	14
Programmi katkestamine ja jätkamine	15
Programmi lõpetamine	17
Jätkutegevused pärast programmi lõpetamist	18
Programmi päevikukanded ja tulemuste meetrika	19
Päevikukanded	19
Programmi eesmärk.....	20
Programmi tulemuste hindamine.....	21
Programmi metodoloogia	23
Teoreetiline raamistik	23
Meetod	24
Vabatahtliku sotsiaalprogrammi „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“ struktuur	25
Programmi I moodul	25
Õppetunnid ja materjalid	27
Eeldatav tulemus ja rakendatavus	29
Programmi koostajad	30
Kasutatud kirjandus	32
Lisad:	34
LISA 1. Sotsiaalprogrammis „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“ (MKVH) osalemise kokkulepe kinnipeetavale isikule	34

LISA 2. Koolitaja tagasiside leht.....	35
LISA 3. Kristlike väärtuste ja hinnangute test.....	42
LISA 4. Küsimustik osalejale, tema ootused algavale programmile	45
LISA 5. Tagasiside osaleja küsimustik.....	46
LISA 6. I moodul; 1. tunni koolituskaart.....	47
LISA 7. I moodul; 2. tunni koolituskaart.....	49
LISA 8. I moodul; 3. tunni koolituskaart.....	51
LISA 9. I moodul; 4. tunni koolituskaart.....	53
LISA 10. I moodul; 5.-6. tunni koolituskaart.....	55
LISA 11. I moodul; 7. tunni koolituskaart.....	57
LISA 12. I moodul; 8. tunni koolituskaart.....	59
LISA 13. I moodul; 9-10. tunni koolituskaart	61
LISA 14. I moodul; 11. tunni koolituskaart	63
LISA 15. I moodul; 12. tunni koolituskaart	65
LISA 16. II moodul (EELK); 1. tunni koolituskaart	67
LISA 17. II moodul (EELK); 2. tunni koolituskaart	69
LISA 18. II moodul (EELK); 3. tunni koolituskaart	71
LISA 19. II moodul (EELK); 4. tunni koolituskaart	73
LISA 20. II moodul (EELK); 5. tunni koolituskaart	75
LISA 21. II moodul (EMK); 1. tunni koolituskaart.....	77
LISA 22. II moodul (EMK); 2. tunni koolituskaart.....	79
LISA 23. II moodul (EMK); 3. tunni koolituskaart.....	81
LISA 24. II moodul (EMK); 4. tunni koolituskaart.....	83
LISA 25. II moodul (EMK); 5. tunni koolituskaart.....	85
LISA 26. II moodul (EAÕK/MPEÕK); 1. tunni koolituskaart.....	87
LISA 27. II moodul (EAÕK/MPEÕK); 2. tunni koolituskaart.....	89
LISA 28. II moodul (EAÕK/MPEÕK); 3. tunni koolituskaart.....	91
LISA 29. II moodul (EAÕK/MPEÕK); 4–5. tunni koolituskaart	93
LISA 30. II moodul (EEKBKL); 1. tunni koolituskaart	95
LISA 31. II moodul (EEKBKL); 2. tunni koolituskaart	97
LISA 32. II moodul (EEKBKL); 3. tunni koolituskaart	99
LISA 33. II moodul (EEKBKL); 4. tunni koolituskaart	101
LISA 34. II moodul (EEKBKL); 5. tunni koolituskaart	103
LISA 35. kursuse lõpetamine; 18. tunni koolituskaart	105

Mõisted

Grupijuht – grupi- või rühmatöö läbiviija.

Grupi kohtumine – grupitööna läbiviidava sekkumistegevuse tund.

Grupitöö või **rühmatöö** – mitmele osalejale samaaegselt läbiviidav sekkumine, enamasti grupitöö meetodil sotsiaalprogramm.

Individuaalkohtumine – individuaaltööna läbiviidava sekkumistegevuse tund.

Juhtumikorraldaja – inspektor-kontaktisik või kriminaalhooldusametnik, kellele on määratud konkreetse õigusrikkuja juhtumi koordineerimine tema karistusajaks.

Jätkutegevus(ed) – sotsiaalprogrammi või muu põhisekkumise järel läbi viidavad tegevused õpitud teadmiste ja oskuste kinnistamiseks.

Kontaktitund – aeg sekkumistegevuse läbiviimiseks või sellega kaasnevateks tegevusteks (nt programmi kohtumine või eelvestlus).

Mentor – sotsiaalprogrammi põhiõppe läbinud ametniku toetaja, kes ei ole ametlikult juhendaja, kuid kelle poole saab programmi õppiv ametnik pöörduda, kui tal tekib küsimusi konkreetse sotsiaalprogrammiga seoses. Mentori roll on jagada oma praktilisi kogemusi ning anda ametnikule nõu programmi ja selle läbiviimise osas.

Oikumeenia – kristlike konfessioonide ülene, ühiselt korraldatud tegevus ja osadus.

Ordinatsioon – vaimuliku staatust kinnitav kiriklik pühitsus.

Osaleja – sekkumises (reeglina sotsiaalprogrammis) osalev õigusrikkuja.

Sekkuja – sekkumistegevuste läbiviija. Käesolevas manuaalis käsitletakse sekkujana ka juhtumikorraldajat ja/või kaplanit, kes õigusrikkujale sekkumistegevusi läbi viib.

Sekkumine – sotsiaalprogrammi, nõustamise või struktureeritud vestluste läbiviimine ning nende jätkutegevused õpitud teadmiste ja oskuste kinnistamiseks. Sekkumine võib olla ka vanglateenistuse väliselt läbi viidud muu rehabiliteeriv tegevus, mis aitab kaasa õigusrikkuja taasühiskonnastamisele, nt sõltuvusravi.

Sotsiaalprogramm või **programm** – õigusrikkuja riskide maandamiseks välja töötatud struktureeritud sekkumisviis, mida viiakse läbi vastavalt käsiraamatule kas

individuaal- või grupitööna. Rehabilitiivne tegevus, mida ei viida läbi manuaali järgi, ei ole käsitletav sotsiaalprogrammi, vaid muu sekkumisena.

Struktureeritud vestlused – individuaalses täitmiskavas (ITK) või HKs planeeritud vestlused õigusrikkude riskide maandamiseks ja tugevuste jõustamiseks. Vestlused planeeritakse konkreetsete teemade või õpetatavate oskuste lõikes koos abimaterjalidega ning esmajärjekorras tegeletakse kuriteo põhjusriskidega.

Teema põhjendus

Teaduslikult on tõestatud, et usulisest distsipliinist kinni hoidmine vähendab retsidiivsust. Sellel on oma hind ja enamasti on see üksildustunne. Hoides eemale ahvatlustest ja kiusatustest, hoitakse eemale ka eelneva elu sõpradest ja kaaslastest. Tekib tühjus ja tuntakse puudust suhtlusest. Rajal püsimiseks on vaja jõudu ja oleks hea, kui selleks on kõrval keegi, kes toetab ja aitab. Vanglakaplanid viivad läbi mitmeid taasühiskonnastamise sotsiaalprogramme: „12 sammu“, Usk ja teadus“, „Tee“ (EKN, 2022, lk 55-58).

Retsidiivsusuuringutes on kõige enam tähelepanu pälvinud vanglast vabanenud isikute retsidiivsus pärast vabanemist, mis võiks anda viiteid vangistuse mõju kohta uute kuritegude ärahoidmisel. Vangistust kui kõige kallimat karistusliiki kohaldatakse eeskätt kõrge retsidiivsusega isikute suhtes, kelle puhul ka mõõdukas retsidiivsuse vähenemine annaks arvestatavat efekti kuritegevuse piiramisel tervikuna. Retsidiivsust uuritakse sageli eesmärgiga hinnata vanglate töö tulemuslikkust selle vähendamisel (nt sotsiaalprogrammide, sõltuvusravi jm rehabiliteerivate meetmete kohaldamisest), mida saaks retsidiivsuse analüüsil arvestada. Retsidiivsuse üldine tase on Eestis ja Soomes lähedane. Kahe aasta jooksul mõisteti uue kohtuotsusega süüdi veidi enam kui kolmandik vanglast vabanenutest (Soomes **34%** ja Eestis **35%**). Vanglast vabanenuid iseloomustavate tunnuste (sugu, vanus, vanglas viibimise kordade arv) järgi on Eesti ja Soome puhul trendid üldjoontes sarnased ning on samasuunalised ka varasemate uuringutega: meeste retsidiivsus on kõrgem kui naistel; retsidiivsus on kõige kõrgem noorte täisealiste seas (vanuses 18–29 aastat) ning väheneb vanuse suurenedes; retsidiivsus on seda kõrgem, mida rohkem kordi on isik varem vanglas viibinud (Ahven, 2019, lk 4).

Vangla kaplanaadis on hetkel koos peakaplaniga teenistuses 15 vaimulikku. Konfessioonidest on esindatud EELK (6), EAÕK (3), MPEÕK (2), EMK (2) ja EEKBKL (2). Vangla kaplanaadi ametikohtade täitmisel vaimulikega lähtutakse oikumeenilisest põhimõttest ning püütakse jälgida vaimulike kiriklikku jaotust vastavalt kinnipeetavate usutunnistuslikule jaotusele. Kõigist kinnipeetavatest on *ca* 30% (s.o 750–800 kinnipeetavat) usuliselt aktiivsed. Usulisi talitusi peeti vanglate kaplanaadis 2020. a **654**, sellest jumalateenistusi **476** (neist 87-l jagati armulauda teenistuse sees) ning palvusi 187. Kokku osales 2020. a jooksul usulistel talitustel **7051** kinnipeetavat. 291 korral (s.o 44%) peeti usulisi talitusi eesti keeles. Vene keeles viidi läbi 363 usulist talitust, s.o *ca* 56 %

kogu tegevuste hulgast. Antud jaotus selgitab ja ilmestab ka vanglate demograafilist jaotust. Statistiliselt viidi kolmes vanglas iga nädal läbi 12 usulist teenistust/talitust (s.o ca 4 teenistust nädalas vangla kohta). Hingehoidlikeks vestlusteks tehti kaplanitele **5453** taotlust. Taotluste hulka on arvatud ka korduvtaotlused ning reaalne hingehoidlike vestluste arv **3276**. 35% hingehoidlikest vestlustest toimus eesti keeles ning 65% vene keeles. Lisaks eespool mainitud teenistustele pidasid kaplanid **560** korral ka muid usulisi talitusi. Pihtimist viidi läbi **120** korral, eraviisilist armulauda võimaldati **139** korral ning leeritunde ja piiblitunde viidi läbi **252** korral (EKN, 2022, lk 55-58).

Hetkel on Eesti vanglates kasutusel 22 erinevat sotsiaalprogrammi, kuid puudub kriminaalseid väärtusi ja hoiakuid muutev sotsiaalprogramm, mis tagaks kinnipeetavate senisest suurema vaimse muutuse ja toetaks retsessiivsuse vähenemist ning annaks parema lähtekoha teistele (k.a kristlikele) toetusorganisatsioonidele vabaneva vangi taasühiskonnastamiseks. Vanglate kaplanaadi eestvedamisel ollakse koostöös Justiitsministeeriumi ja vanglate taasühiskonnastamise talitustega (TÜT) täitmas seda tühimikku, luues kuritegelikke väärtusi ja hoiakuid muutvat sotsiaalprogrammi. Loodud programmi aluseks on erinevate kristlike kirikute (konfessioonide) sajanditepikkune kogemus kristlike väärtuste edasiandmisel läbi leeri- ja katehheesikursuste. Loodud programm kirjeldab senini kirikute praktikaks olnud kristliku õpetuse süstematiseeritud kursust kui sotsiaalprogrammi vanglas, lisades ja kohandades eelkõige õppematerjali kirjeldamist, õpetamise metoodikat ja tulemuse hindamise meetrikat sobilikuks vanglateenistuses kehtestatud sotsiaalprogrammide nõuetele ja standarditele. Autoritele teadaolevalt ei ole seni maailma korrektsioonialases praktikas sellist lähenemissuunda rakendatud. Loodav programm on unikaalne ka Eesti oikumeenilises kirikuelu korralduses, andes kinnitust ühtsete kristlike väärtuste ja põhimõtete rakendatavusest kinnipeetavate resotsialiseerimisel. Esmakordselt on EKNi liikmeskirikud seotud ühiste kristlike väärtuste ja hoiakute edastamisel/kinnistamisel läbi ühtse sotsiaalprogrammi.

Kristlikud väärtused ja hoiakud pole esmaolulised mitte ainult usuvabaduse ja religioossete eesmärkide täitmiseks, vaid on ka aluseks kinnipeetavate vaimsete ja sotsiaalsete oskuste muutmisel. Sajandite jooksul on leerikursused/katehheesid oma traditsioonilistel väljendusviisidel kogunud süstematiseeritult üheks tervikuks kristliku maailmapildi essentsi ja taganud selle jaotamisel kristliku kultuuri jätkusuutliku arengu ühiskonnas läbi erinevate sotsiaalpoliitiliste arengute. Usuvabaduse põhimõtteid järgides ei saa antud programmi lugeda kinnipeetavatele kohustuslikuks, vaid selle läbimine on

neile vabatahtlik. Programmi rakendumisel suureneb koostöö vanglate eri talituste ja kaplanaadi vahel

Vaimulikest kaasautorite üldisele hinnangule toetudes on julgust väita, et loodud programm on oluliselt suurema potentsiaaliga kui ainult vanglateenistuses kasutatav väärtusi ja hinnanguid muutev ning metoodiliselt seotud vahend. See on kohandatult kasutatav ka teistes, religiooselt sidustatud organisatsioonides.

Religioosete programmide sidusus teiste programmidega tagab suurema tulemuslikkuse kinnipeetavate õiguskuulekaks muutumisel. Enamik sotsiaalprogramme põhineb kognitiiv-käitumuslikul teorial, mis on valdkonnaga tegelevate teadlaste järelduste kohaselt sobilikud just õigusrikkujatega tegelemiseks. Antud meetod on olnud kõige tulemuslikum antisotsiaalse käitumise muutmisel ning kaplanite poolt tagatud usuline kogemus on olnud koostöös teiste sotsiaalsete programmidega tõhus (Phillipy, 1983, lk 13).

Perioodiliste ja metoodiliste piiblitundide läbiviimisega on saavutatud häid tulemusi USA kinnipidamisasutustes. Kinnipeetavate väärtushinnangute, moraali ja eetika muutus on märgatav ning sotsiaalsete oskuste areng tuntav (Jobe, 2019, lk 24-28).

Kindlasti on kaplani neutraalsel rollil vanglas suur tähtsus nii kinnipeetavate kui teenistujate seas. Mainitud staatus on olnud kasulik radikaliseerumise märkamisel ning see on tõstnud nende poolt läbiviidavates tegevustes osalemise populaarsust ja tulemuslikkust (Todd, 2013, lk 155-156).

Kaplanaadi osa nende pastoraalse teenistuse tulemuslikkuse tagamisel on järgida järgmisi lähteülesandeid: vangide süü ja häbi küsimuse käsitlemine, enesepettuse teemadega tegelemine, visiooni ja plaani andmine õiguskuulekaks eluks, kindlad usulised tõekspidamised, moraalsed ja eetilised vaadete ning pastoraalse ja hingehoidliku toe kindlustamine (Duncombe, 1992, lk 195-198).

Lähtuvalt eespool mainitust on programmi autorid veendunud, et kirjeldades seni vangla kaplanaadis läbiviidavaid leerikursusi ühtse ja keskse sotsiaalprogrammina, on tagatud nii religioosse kui taasühiskonnastava programmi tulemuslikkus. Planeeritud on luua koordineeritud ja oikumeeniline kristlik moraali ja eetika moodul, millele järgneb eri konfessioonide kohustusi, õigusi ja liturgiat kirjeldav moodul.

Sekkumise põhimõtted ja sekkuja kvalifikatsioon

Sekkuja kvalifikatsioon

Kvalifikatsioon on pädevus, mille sekkuja on omandanud nõutavate väljaõpete läbimisega. Vanglakaplani erialased nõuded on kirjeldatud ametijuhendis ja teoloogiline kõrgharidus ning inglise ja vene keele suuline ja kirjalik oskus ametialase suhtlemise ja kirjavahetuse tasemel (kas inglise keel B1 ja vene keel B2, või inglise keel B2 ja vene keel B1) on baaskvalifikatsioon (Justiitsministeerium, 2022).

Programmi kiire rakendumise aluseks on kaplanina teenivate vaimulike baaskvalifikatsioon ning erialaselt ei ole vajadust täiendkoolituse järele. Teoloogilise kõrghariduse nõue tagab kaplanite erialased oskused programmis kirjeldatud temaatikas täiel määral. Leerikursuse/katehheesi läbiviimine on ordineeritud vaimuliku baasoskus ning seda toetavad kõrgkoolis omandatud erinevad distsipliinid (näiteks religioonipsühholoogia, hingehoid ja selle meetodid, homileetika, retoorika ja praktilise teoloogia ained jne). Vaimuliku ordinatsiooni aluseks on reeglina edukas oma konfessiooni vaimuliku seminari läbimine ning see tagab teadmised ja kogemused liturgilises ja praktilises teenimises. Vajadus on tagada ainult vanglateenistuse spetsiifikast lähtuvad jooksva aruandluse ja programmi tulemuslikkuse meetrika tehnilised üksikasjad ning vajalike andmebaaside kasutamise oskus ja andmete korrektne sisestamine.

Lisaks baaskvalifikatsioonile võimaldatakse kaplanile vanglate kaplanaadi poolt väljaõpete antud sotsiaalprogrammide läbiviimiseks. Programmi viivad läbi üksnes vastava programmi koolituse saanud ametnikud ja kvalifikatsiooninõuetele vastavad vanglate kaplaniteenistuse vabatahtlikud, kelle pädevuse kinnitab peakaplan.

Programmi ettevalmistus

Motiveerimine programmis osalemiseks

Riske maandavad tegevused planeeritakse süüdimõistetule kogu karistusajaks. Põhiriske maandavate tegevustena on levinuimad struktureeritud vestlused, psühholoogiline nõustamine ja osalemine sotsiaalprogrammides – viimane on sageli õigusrikkujale kohtu poolt määratud täiendav kohustus kriminaalhoolduse ajaks. Kui süüdimõistetu ei ole motiveeritud sotsiaalprogrammi läbima, tuleb programmi tähtaeg planeerida sellise arvestusega, et enne eelvestlust jääks piisavalt aega tegeleda õigusrikkujate motiveerimisega (Möldri, et al., 2019).

Aitamaks juhtumikorraldajal kinnipeetavat piisavalt motiveerida, kaasatakse antud programmi põhimõtteid ja töömeetodeid tutvustama programmi läbiviijad, vanglate kaplanid. Programmi tutvustamiseks jagab vastavasisulised jaotusmaterjalid (voldikud) vanglate kaplanaat. Programmi tutvustamine toimub religioossete talituste ja hingehoidlike vestluste ajal. Lisaks tagab kaplanaat programmi tutvustamise kogu TÜTi valdkonnas ja eelkõige juhtumikorraldajatele. Programmi tutvustus lisatakse vanglateenistuse kodulehele (<https://www.vangla.ee/et/taasuhiskonnastamine/sotsiaalse-rehabilitatsiooni-programmid-oigusrikkujatele>). Kogu tegevus süüdimõistetu motiveerimisel ja sotsiaalprogrammi suunamisel kajastatakse tööpäevikus ühe kande all, mis võimaldab paremini jälgida kogu protsessi.

Uue vaimuliku (või vabatahtliku) liitumisel kaplanaadiga on tema mentoriks antud programmi tingimuste, nõuete ja läbiviimise põhimõtete tutvustamisel vanemkaplan või tema poolt määratud vaimulik.

Mentori roll:

- tunnustamine;
- konstruktiivse tagasiside andmine;
- soovitude andmine täiendava info, nt teemakohase kirjanduse leidmiseks;
- julgustamine.

Osalejad ja valik

Programmis osalejate grupi suuruseks määratakse kuni 15 inimest. Kursusel osalejate sihtgrupiks on süüdi mõistetud kinnipeetavad, kelle karistusaeg on piisav, et kursuse läbimiseks kuluv aeg mahuks karistusaja raamesse. Enamasti lisatakse kursusele kinnipeetav, kelle karistus algab ühest aastast. Kui soovijaid on rohkem, moodustatakse mitu gruppi. Enamasti on kursuse läbiviimise kohaks vangla kabel. Juhul kui vanglasiseselt on määratletud julgeolekualased piirangud, on võimalus kursus läbi viia elusektoris kohapeal olevates sobilikes ruumides. Osalejate valiku aluseks on kinnipeetava vaba tahe ning eelnev ristimine, kogudusse kuulumine ei ole takistuseks. Samuti on võimalik usuliselt avatud vangil läbida kõik programmi II mooduli teemad – „otsija“ saab võimaliku ülevaate erinevate kirikute olemusest.

Kinnipeetavate kursusele kinnitamine toimub koostöös kontaktisikutega, kes määravad ja kinnitavad kinnipeetava leerikursuse nimekirja kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhoolduslaste andmekogus, ametliku nimetusega vangiregistris (edaspidi KIR). Kinnipeetav, kellel tekivad käitumis- ja suhtumisprobleemid, eemaldatakse kursuse nimekirjast kontaktisiku poolt vangla vanemkaplani ettepanekul.

Eelvestlus

Programmi läbiviija tutvub enne eelvestluse toimumist programmi suunatud õigusrikkuja riskihindamise, kohtuotsuse ja muu iseloomustava materjaliga, mis on talle andmebaasidest kättesaadav. Vajalik on kindlasti markeerida potentsiaalse osaleja märged andmebaasis usulise kuulumuse kohta. Kui õigusrikkuja on suunatud individuaalprogrammi, võib eelvestluse teha koos programmi esmakohtumisega, kui see on võimalik.

Eelvestlusel on programmi läbiviija ülesanded järgmised:

- selgitada isikule programmi eesmärki;
- analüüsida koos isikuga programmi võimalikku kasu tema jaoks;
- hinnata isiku motivatsiooni;
- selgitada, mida tähendab programmis osalemine: kohtumiste arv ja pikkus ning toimumiskoht;
- kirjeldada käsitletavaid teemasid ja töömeetodeid;

- selgitada programmis osalemise reegleid: kellaaegadest kinnipidamine, kohale ilmumine kainena jms;
- allkirjastada programmis osalemise kokkulepe (Lisa 1).

Juhtumikorraldaja teatab programmi vastu võetud isikule sotsiaalprogrammi toimumise täpse aja ja koha. Samuti selgitab ta programmi vastuvõetule võimalikke tagajärgi, mis kaasnevad programmi pooleli jätmisega, ning aitab lahendada takistusi isiku programmis osalemisel. Samuti peab toimuma aktiivne koordineerimine juhtumikorraldaja ja vangla kaplanaadi vahel.

Eelvestluseks on ette nähtud kuni üks tund iga programmis osaleja kohta. Võimalusel viivad kaplanid eelvestlused läbi teiste kaplanaadi usuliste talituste ja teenistuse ajal ning hingehoidlike vestluste käigus.

Programmi tellimuse muutmine

Juhul kui õigusrikkujale tellitud programmi läbiviimise vajadus muutub, tuleb juhtumikorraldajal sellest koheselt teada anda sekkumise korraldajale (üldjuhul vangla vanemkaplan), võtta isik registris hõivest maha ja sisestada põhjus ITK/HK täitmismärgetesse.

Kui programmi läbiviija teeb eelvestlusel otsuse programmi muutmise, edasilükkamise või ärajätmise kohta, teavitab ta sellest juhtumikorraldajat (ja sekkumise korraldajat) ning põhjendab otsuse sisu tööpäevikus. Seejärel annab sekkuja juhtumikorraldajale soovitusel edaspidiseks tegevuseks seoses sekkumistega. Erimeelsuste lahendamisel kaasatakse otsuse tegemisse juht, metoodik või sotsiaalteenuste korraldaja (sõltuvalt vangla töökorraldusest) (Möldri, et al., 2019).

Programmi läbiviimine

Sotsiaalprogrammi puhul järgitakse manuaalis kirjeldatud tunni ülesehitust ja sagedust sõltumata sellest, kas programmi viiakse läbi grupi- või individuaaltööna. Erisused koos põhjendustega kantakse tööpäevikusse. Antud programm viiakse läbi grupi meetodil, kuid põhjendatud vajadusel (eelkõige julgeolekukaalutlustel) võib rakendada ka individuaalkorras.

Programmi puhul on olulised nii kohtumistele kui ka programmile tervikuna seatud eesmärgid. Läbiviijatel on lubatud käsiraamatus toodud teemasid kohandada vastavalt grupi töötempole ja võimetele selliselt, et see aitab kaasa kõigi osalejate arusaamisele ja teadmiste omandamisele. Üldjuhul ei muudeta programmi manuaalis kirjeldatud kohtumiste teemasid, abimaterjale, harjutusi ega töömeetodeid.

Sotsiaalprogrammi läbiviimine manuaali kohaselt on oluline programmi terviklikkuse tagamiseks, eesmärkide saavutamiseks ja sekkujale toetussüsteemi pakkumiseks. Kui programmis on vajalik ja võimalik viia sisse muudatusi, teeb need arendused Justiitsministeeriumi vanglate peakaplan.

Sotsiaalprogrammis osalemiseks ei saa pidada programmi erinevate osade põhjal läbi viidud struktureeritud vestlusi või töölehtede kasutamist, kuid seda võib planeerida võimaliku sekkumistegevusena.

Üldjuhul viiakse programm läbi vangla kabelis või kaplanaadi kasutuses olevas õppeklassis. Ajutise või erandliku lahendusena (enamasti julgeolekukaalutlusel, näiteks Viru vangla IV üksus) võib selleks kasutada üksuse/vangla sektori ruume.

Kartserikaristust kandvale või lukustatud kambris paigutatud õigusrikkujale tagatakse programmist osavõtt, kui isik ei ole endale ja teistele ohtlik. Kui sekkumine toimub struktureeritud vestluste või jätkutegevustena, saab ametnik kasutada töölehti, mida kasutati läbiviidud programmis või mis on saadaval elektroonselt või selleks välja töötatud käsiraamatus.

Programmi on planeeritud läbi viia kaks korda aastas, mitte rohkem kui kaks kursust poole aasta jooksul. Antud piirang on seotud eelkõige kaplanite esmaste tööülesannetega, usuvabadust tagavate tegevustega. Aasta alguses algav kursus viiakse läbi jaanuarust maini ja teine kursus septembrist detsembrini.

Kursuse I moodulit viiakse läbi oikumeeniliselt ja kogu alustanud grupiga. II mooduli toimumine tagatakse kabeli kasutamise planeeringus selliselt, et iga kiriku moodulit läbiv grupp saab selleks koguneda järjepidevalt ja katkematult kord nädalas.

Programmi katkestamine ja jätkamine

Kui õigusrikkujale tellitud programmi läbiviimise vajadus muutub, tuleb juhtumikorraldajal sellest kohe teada anda sekkumise korraldajale (üldjuhul vangla vanemkaplan), võtta isik registris hõivest maha ja sisestada põhjus ITK/HK täitmismärgetesse.

Kui programmi läbiviija teeb eelvestlusel otsuse programmi muutmise, edasilükkamise või ärajätmise kohta, teavitab ta sellest juhtumikorraldajat (ja sekkumise korraldajat – vangla vanemkaplanit) ning põhjendab otsuse sisu tööpäevikus. Seejärel annab sekkuja juhtumikorraldajale soovitusel edaspidiseks tegevuseks seoses sekkumistega.

Erimeelsuste lahendamisel kaasatakse otsuse tegemisse üksuse juht, metoodik või sotsiaalteenuste korraldaja (sõltuvalt vangla töökorraldusest), vangla vanemkaplan ja/või peakaplan.

Programmis osalemine peab olema järjepidev tegevus, mis ei tohi üldjuhul katkeda karistuse kandmise koha või tingimuste muutumisel. Programmis osalemisest on õigusrikkuja vabastatud arstitõendi alusel. Isiku puudumise põhjendatuse teeb kindlaks juhtumikorraldaja.

Süüdimõistetu programmis osalemise perioodil vestleb temaga vajadusel ka juhtumikorraldaja (vajadusel kaasates kaplani), et toetada isiku motivatsiooni programmi läbimiseks. Kui selgub, et õigusrikkuja motivatsioon on langenud ning on oht, et ta jätab programmi pooleli, viib juhtumikorraldaja õigusrikkujaga läbi vestlusi tema motivatsiooni tõstmiseks.

Programmi läbiviija võib programmist kõrvaldada osaleja, kes rikub allkirjastatud kokkulepet. Ka programmitöös kokku lepitud reeglite rikkumise korral on grupijuhil õigus programmi läbiviimine peatada või lõpetada. Õigusrikkuja programmist eemaldamise korral loetakse ITKs või HKs ettenähtud tegevus mittetäidetuks õigusrikkuja initsiatiivil motivatsiooni puudumise tõttu. Õigusrikkuja grupitööst eemaldamisest tuleb programmi läbiviijatel informeerida juhtumikorraldajat esimesel võimalusel (24 tunni jooksul). Otsus koos põhjendusega kantakse tööpäevikusse.

Kui programmist eemaldamise põhjuseks on õigusrikkuja isikuomadused, mille tõttu ta ei sobitu grupiliikmetega, või erinev õppimisvõime teiste grupiliikmetega võrreldes, tuleb võimalusel kaaluda programmi läbiviimist individuaalkorras ja kohandada vastavalt osaleja võimetele. Võimalusel jätkab temaga programmi sama ametnik, kes alustas grupitöö läbiviimisega. Otsuse programmi läbi viia individuaalkorras teeb vanemkaplan.

Otsustamaks, kas ja millistel tingimustel on programmis jätkamine võimalik pärast osaleja puudumist, tuleb hinnata:

- katkestamise põhjuseid;
- programmitöösse tekkinud pausi pikkust;
- õigusrikkuja motivatsiooni ja valmisolekut tegevusega jätkata.

Seejärel saab otsustada, kas programmiga on võimalik jätkata või peaks selle läbimist alustama algusest. Kui grupis jätkamine on võimalik, tuleb vahele jäänud teemad individuaalselt koos grupijuhiga järele õppida enne isiku naasmist rühmatöösse.

Osaleja on programmi läbinud, kui ta on käinud kohtumistel 90% ulatuses ja käsitletud on kogu programmi materjal. Kui puudutakse rohkem kui 10% grupikohtumistelt, siis jätkatakse sekkumist muul viisil, nt individuaalprogrammina või struktureeritud riskipõhiste vestlustena.

Individuaalprogrammi läbiviimine katkestatakse vaid õigusrikkuja motivatsiooni puudumisel, karistusaja lõppemisel või kui ilmneb, et isik ei ole programmis osalemiseks sobilik. Puudunud kohtumised tehakse järele ja programm ei katke. Kui kohtumiste vahele on jäänud pikem paus, tehakse vahekohtumine, kus hinnatakse, kui palju on puuduja senisest õppest omandanud, ning otsustatakse, kas saab programmi läbiviimist jätkata või tuleks alustada uuesti algusest.

Programmi lõpetamine

Programmi lõpetamisel võetakse osalejalt tagasiside ja sooritatakse test (vt lisaks „Programmi tulemuste hindamine“), mis võimaldab läbiviijal ja osalejale programmi sisu ja toimunud muutused kokku võtta.

Samuti väljastatakse osalejale programmi läbimist tõendav tunnistus. Tunnistuse väljastamise ja andmete õigsuse eest vastutab programmi läbiviija, üldjuhul vangla vanemkaplan. Tunnistus on eestikeelne ja ühtses vormis, mida kasutatakse kõigis vanglates ning tagatakse kaplanaadi keskselt, vastutab peakaplan. Tunnistused registreeritakse dokumendihaldusprogrammis Delta. Deltas registreeritud tunnistused võimaldavad lisaks ühtsele vormistusele ka statistika tegemist.

Tunnistusele märgitakse järgmised andmed:

- programmis osaleja nimi;
- programmi nimi ja toimumise ajavahemik (tunnistusele märgitakse nimeks „Leerikursus“ ja selle ette nimeliselt läbitud kiriku moodul, mis on vajalik, et lihtsustada kinnipeetavale vabaduses õiguskaualekat käitumist toetava elukohajärgse kogudusega liitumist!);
- programmi maht tundides ja peamised läbitud teemad;
- tunnistuse väljaandmise koht (asula täpsusega, nt Tallinn) ja kuupäev;
- programmi läbiviijate nimed.

Tunnistus koostatakse ühes eksemplaris ja antakse osalejale. Duplikaate ei väljastata. Programmi jätkutegevuses osalemise kohta tõendit ei väljastata.

Töölehed antakse pärast programmi lõppemist osalejale või ametnikule, kes hakkab läbi viima jätkutegevusi. Kui osaleja soovib võtta töölehed enda kätte, tuleb talle selgitada, et ta hoiaks need alles kuni karistusaja lõpuni, sest ta kasutab neid hiljem programmi jätkutegevuste raames. Kinnipeetava ennetähtaegsel vabanemisel või karistusjärgsele käitumiskontrollile määramisel edastatakse töölehed kriminaalhooldusametnikule (nt skaneerituna). Programmi töölehti ei arhiveerita koos isiku toimikuga. Kinnipeetava tähtaegsel vanglast vabanemisel antakse töölehed talle. Kui ta neid ei soovi, siis töölehed hävitatakse. Esimesel ja viimasel kohtumisel täidetud testid ja küsimustikud hoiustatakse kaplanaadis ja ei anta osalejale töömappi hoiustamiseks.

Lisaks peab statistilist arvestust programmi läbimise kohta kaplanaat oma kuuaruannetes, tagades kirjeldava meetrika osalemisest ja aktiivsusest programmi moodulite lõikes. Kaplanaadi igakuise aruandluse vormi määrab peakaplan.

Jätkutegevused pärast programmi lõpetamist

Kaplanaat korraldab üks kuni kaks korda aastas programmipõhiseid juhtumiarutelusid või kosisioone, mis võimaldavad kogemuste jagamist, praktika ühtlustamist ja väiksema kogemusega ametnike (k.a kaplanaati sisenenud vaimulike) julgustamist programmide läbiviimiseks.

Vanemkaplanid tagavad ülevaate, millised kaplanid (k.a vabatahtlikult osalevad vaimulikud ja kirikute esindajad) tohivad programme iseseisvalt läbi viia (st omatakse ülevaadet, kes on läbinud ainult programmikoolituse ja kes lisaks ka koolitusjärgse supervisiooni). Ülevaade on alus kaplanaadi koolitusplaani sisendi andmisel.

Vähemalt üks kord aastas antakse programmi läbiviijale tagasiside programmi läbiviimise kohta salvestise põhjal. Programm valitakse rotatsiooni korras. Tagasiside koostaja kasutab Lisas 2 toodud koolitaja tagasiside vormi ja annab lisaks ka soovitusel, millal peaks tegema kaplanile järgmise programmi tagasisidestamise (vähemalt kord aastas). Programmi salvestisi vaatavad läbi vaid programmi läbiviija ning tagasiside andja (vanemkaplan ja/või peakaplan). Samuti võib tagasiside andjaks olla ametnik, kelle määrab peakaplan ja kes on läbinud sama programmi koolituse ning omab praktilist kogemust programmi läbiviimisel. Salvestised hävitatakse pärast läbivaatamist mõistliku aja jooksul.

Programmi päevikukanded ja tulemuste meetrika

Päevikukanded

Programmi või struktureeritud sekkumise kohtumised kantakse ühe päevikukande alla. Kanded tuleb sisestada hiljemalt kolme tööpäeva jooksul pärast iga kohtumise lõppemist. Sotsiaalprogrammi läbiviija vastutab selle eest, et tööpäevikusse ühe kande alla sisestatakse konkreetsed ja ülevaatlilikud kanded, mis annavad igast kohtumisest informatsiooni nii osaleja kui ka tunni sisu kohta.

Programmi tervikliku kande all kajastatakse järgmine info:

- programmi nimi;
- programmi läbiviija nimi;
- programmi läbiviimise periood ja sagedus (alguse ja eeldatava lõpu aeg koos varuajaga; erandid kohtumiste pikkuse ja sageduse kohta – erinevus on põhjendatud ja seotud osaleja individuaalsete vajaduste või programmi läbiviija muude töökohustustega);
- eelvestlus (osalemise motivatsioon; grupi- või individuaalprogrammi arvatud või mittearvatud; programmi eesmärk isiku jaoks, lähtub osaleja vajadustest ja/või riskidest ning on saavutatav, realistlik ja sõnastatud positiivselt);
- programmist väljalangemise korral selle põhjus.

Programmi kohtumise kande all kajastatakse järgmine info:

- tunni eesmärk;
- tunni sisu (mitmes tund; teema; tehtud või tegemiseks jäetud kodused ülesanded; kohtumise kestus tundides; olulised tähelepanekud osaleja suhtumisest, arvamustest, häirivast või pahatahtlikust käitumisest; tunni eesmärgi saavutamine);
- osaleja kohalolek või tunnist puudumise põhjus;
- osaleja aktiivsus kaasatöötamisel;
- osaleja muutus või areng lähtuvalt tunnis käsitletud teemast (nt tekkis millegi osas mõttemuutus, motiveeritud katsetama uut käitumisviisi vms);
- puudunud kohtumine (kuidas omandatakse puudunud tunni materjal enne järgmist kohtumist, nt individuaalne vestlus, töölehed, kokkuvõtte eelmise tunni teemast ja õpitud oskustest).

Kinnipeetava osalemine sotsiaalprogrammis tuleb kanda ka KIRis tööhõive alla – selle alusel saab isik ettenähtud lisasoodustusi taasühiskonnastavates tegevustes osalemise aja jooksul.

Päevikukanded peavad olema sisestatud selliselt, et läbiviija haigestumise või töölt lahkumise korral on teda asendama määratud ametnikul võimalik jätkata sotsiaalprogrammi läbiviimist tõrgeteta.

Tööpäevikus tuleb kasutada programmi korrektset nimetust või selle kokkuleppelisi lühendit **MKVH**.

Pärast programmi lõppemist tuleb 10 tööpäeva jooksul koostada tööpäevikusse sotsiaalprogrammi kande alla kokkuvõte, milles kajastatakse järgmine info:

- vastutus osalemise eest – osaletud kohtumiste arv;
- osalemise aktiivsus – koostöövalmidus, ettenähtud ülesannete täitmine jms;
- eesmärgi saavutamine – eelvestlusel püstitatud eesmärk, programmi eesmärk;
- toimunud muutused – läbiviija nägemus osaleja arengust, programmi mõjust (suhtumine, käitumine, hoiakud, teadmised, teadlikkus vms);
- kokkuvõtte osaleja tagasisidest – kirjalikult võetud tagasiside osaleja käest, kas ja kuidas õpitud teadmised-oskused võivad teda mõjutada või aidata, millistele teemadele soovib ta edaspidi tähelepanu pöörata, ettepanekud programmi läbiviimise osas;
- soovitusel jätkutegevusteks – milliseid oskusi on vajalik arendada; vajadus osaleda teraapias, nõustamises, tugigrupis, muus programmis vms. Ettepanekuid ei pea tegema programmi katkestanute või isikute puhul, kelle karistusaeg lõppeb vahetult pärast programmi;
- info väljastatud tunnistuse kohta.

Programmi järgne kokkuvõtte koostatakse ka katkestanute kohta, kes osalesid programmis vähemalt 2/3 ajast. Kokkuvõttes kajastatakse lisaks katkestamise põhjused (programmi juhendaja algatusel, osaleja algatusel või muul põhjusel) ja osaletud tundide arv.

Programmi eesmärk

Programmi eesmärk on määratleda dünaamilisi riskitegureid ja nende mõjutamisega vähendada uue kuriteo sooritamise riski. Kurjategijate puhul saab rääkida staatilistest ja dünaamilistest riskiteguritest. Staatilised riskitegurid on sellised, mis ei saa muutuda ja mille puhul on teada, et nende olemasolu suurendab sündmuse uuesti

toimumise tõenäosust. Riskihindamisel on staatiliseks teguriks juba sooritatud kuriteod ja sellega seotud asjaolud. Dünaamilised riskitegurid e kriminaalsed vajadused on sellised inimese praeguse elu ja funktsioneerimise aspektid, mis on riskiga seotud, kuid avatud muutusele. See annab võimaluse riske juhtida ja maandada.

Programmi läbimise tulemusel paranevad vangide käitumisega seotud oskused, omandatakse uued sotsiaalsed oskused suhtlemisolukordades, väheneb agressiivsus, arenevad vanemlikud oskused, peresuhete hoidmise ja toimetulekuoskused. Kristliku moraali ja eetika käsitlemine tagab paranenud enesehinnangu/minapildi ning tugevdab emotsionaalset heaolu. Kindlasti on võimalik lisada leerikursuse tulemuste hulka arutlemisoskuste ja analüüsivõime arendamine ja hoiakute muutus. Loodetavasti muutuvad pärast programmi läbimist kinnipeetavad kannatlikumaks, vähem diskrimineerivaks ning nende hoiakud ja eluline motivatsioon on paranenud. Lisandväärtusena saab mainida taastava õigusega kaasnevaid ilminguid ja ohvri mõistmist.

Programmi autorid näevad retsessiivsust vähendavate teguritena eelkõige kinnipeetavate kristlike väärtuste ja hoiakute omandamisest saavutatud uusi käitumuslikke suundumusi ja muutusi, mis on vajalikud õiguskuulekaks elumuutuseks. Samuti on kaplanaadis teenivad vaimulikud veendunud, et programmi järel leerikursuse/kateheesi läbimine loob kinnipeetavale vabanemisel paremad vastuvõtu tingimused elukohajärgse kogudusega liitumisel (EKN, 2022, lk 61).

Programmi tulemuste hindamine

Programmi tulemuste hindamise metoodika ja edukuse hindamise meetrika väljatöötamine oli programmi manuaali loomisel kõige uudsema ja unikaalsema osakaaluga. Vastavalt kehtivatele seadustele ja õiguslikule olukorrale on peaaegu võimatu koguda andmeid juba vanglast vabanenud kinnipeetava seisundi kohta, lisanduvad kehtima hakanud andmekaitseseadusest tulenevad piirangud (Riigi Teataja, 2022). Vanglateenistuse sotsiaalsete programmide tulemustele pikaaegse hinnangu andmine on raskendatud, kuna vabanenud vangide hulk ei anna piisavat valimit sotsioloogiliste ja statistiliste meetodite kaasamiseks. Lühiajalist mõju on võimalik hinnata läbi programmi toimuva jooksva aruandluse ning läbiviijate ja osalejate subjektiivse hinnangu põhjal. Edukuse määra kirjeldamiseks on ka ristimiste arv pärast programmi lõppu. Programmi rakendamine ei põhjusta eeldatavasti suurt muutust

usuliselt identifitseeritavate kinnipeetavate seas, kuid hüpoteesina saab seda muutuste tegurina käsitleda. Pikaajsema mõju ja tulemuste analüüsi aluseks on kinnipeetava käitumine pärast programmi läbimist ning tema soov osaleda vangla kiriklikes teenistustes ja talitustes. Programmi efektiivsuse arvestamisel tuleb subjektiivselt hinnata ka kogu vanglateenistuse usuvabaduse tagamiseks loodud keskkonda ja teisi institutsionaalseid tegureid, mis motiveerivad kinnipeetavat pärast programmi lõpetamist jätkama osalemist kiriklikel talitustel ja teenistustel ning püsima kristlikus osaduses.

Aastast 2020 on vangla kaplanaat alustanud elukohajärgste koguduste teavitamist vabanevast kinnipeetavast, luues selliselt esmase koostööaluse kaplanaadi ja koguduste vahel. Programmi rakendumise järel on autorite hüpotees, et üha enam vabanevaid kinnipeetavaid soovib oma elukohajärgse koguduse teavitamist nende vabanemisest ning see on seotud nii programmi läbimise kui ka kogu vanglas pakutava kristliku keskkonna koosmõjuga.

Programmi tulemuslikkust hinnatakse mitmete tegurite mõjude tervikuna ning süstemaatiliselt. Esmaseks hinnanguks on lühiaegse mõju olemust kirjeldav osalejate aktiivsus õppetundides ja nende tagasiside programmi lõpus. Jooksev aruandlus tagatakse karistuse inforegistri (KIR) vastavate kannete põhjal. Kursuse edukuse esmase määra annab programmi lõpetajate osakaal, edukaks saab lugeda kursuse, mille lõpetab 80% osalenutest.

Programmi alguses ja lõpus täidavad kinnipeetavad programmi tarbeks loodud kristlike väärtuste ja hoiakute testi. Test on toodud ära lisades, vt Lisa 3. Testi esimese ja lõpliku täitmise tulemused kuvatakse kümnepunktskaalas ning nende tulemuste muutus on kohe eristatav nii osalejale kui läbivijale. Esimesel kohtumisel annavad osalejad kirjalikult teada oma ootused kursusele ning viimases tunnis on tagasiside vormis toodud ära nende hinnang toimunule. Kahe täidetud vormi võrdluses on võimalik anda hinnang programmi kvaliteedile. Nii testid kui tagasiside täidetud formularid hoiustatakse kaplanaadis ning kogunevate andmete põhjal on võimalik lähitulevikus teha põhjalikum analüüs ning manuaali sisse viia tarvilikud muudatused.

Lisaks eespool mainitud testile täidavad programmis osalejad esimeses tunnis küsimustiku (Lisa 4), mis annab ülevaate nende ootustest ja esialgsest vaimsest valmisolekust. Programmi viimases tunnis täidavad nad lisaks kristlike väärtuste ja hoiakute testile ka tagasiside küsimustiku (toodud Lisas 5).

Programmi rakendatakse kõigis kolmes vanglas. Hinnanguliselt läbib aasta jooksul selle vähemalt 90 kinnipeetavat ning kogunemas on vajalik empiiriline andmehulk, mida on võimalik kasutada kvaliteedi hindamiseks akadeemilistes lõputöodes. Teaduslik lähenemine tulemuste analüütilisele ja süstemaatilisele tõlgendamisele tagab programmi pideva hindamise ja muutuste sisseviimise.

Programmi metodoloogia

Teoreetiline raamistik

Eduka sekkumisprogrammi üheks eelduseks on hästi struktureeritud teooriamudel kuritegevusest ja selle põhjustest, mis ühtlasi selgitab, kuidas see konkreetne sekkumine mõjutab kuritegeliku käitumisega seotud tegureid. Üldiselt jagatakse kriminaalset käitumist selgitavad teooriad kolme rühma: sotsioloogilised, kliinilisele kriminoloogiale ja sotsiaalsele õppimisele rajatud teooriad (Motiuk, 1997, lk 26).

Sotsioloogilise teooria järgi tuleneb kuritegevus ühiskondlikest, poliitilistest ja majanduslikest põhjustest, mitte inimese enda omadustest. Kliiniline kriminoloogia lähtub eeldusest, et kuritegelikku käitumist põhjustab psühhopatoloogia, nt vaimse tervise häire või puudujäägid psüühikas või inimese oskamatus oma võimalusi realiseerida. Sotsiaalse õppimise teooria kohaselt on kriminaalne käitumine (nagu igasugune muu käitumine) õpitud.

On olemas kahte tüüpi kognitiivseid rehabilitatsiooniprogramme: kognitiivsete oskuste programmid ja kognitiivse restruktureerimise programmid. Kognitiivsete oskuste treening põhineb eeldusel, et kurjategijad ei ole õppinud ühiskonnas toimetulekuks ja seaduskuulekaks käitumiseks vajalikke oskusi. Näiteks probleemi lahendamise, läbirääkimiste, enesekehtestamise, viha kontrollimise ja sotsiaalsed oskused tuleb kurjategijail omandada spetsiaalse treeningu abil. Kognitiivne restruktureerimine põhineb eeldusel, et kurjategijad on omandanud destruktiivse hoiaku ja mõtlemisharjumused, mis omakorda viivad nad kuritegelikule teele. Kognitiivse restruktureerimise käigus leitakse need teatavad hoiakud ja mõtteviisid ning asendatakse adekvaatsete hoiakute ja mõtteviisidega treeningu abil (Aim, 2006, lk 13-14).

Eesti vanglasüsteemis lähtutakse kurjategijate riskifaktorite väljaselgitamisel riskihindamise metoodikast. Riskihindamise metoodikas esineb kaks lähenemist. Kliiniline ehk professionaalne hindamine toetub praktikute subjektiivsele hinnangule ja põhineb nende kogemusel töös üksikute juhtumitega (kasutatakse pigem meditsiini ja vaimse tervise valdkonnas). Teine lähenemine on statistiline ehk kindlustushindamine, mis on empiiriliselt põhjustatud kindlate muutujate süstemaatilise kogumise ja analüüsimisega. Viimane sisaldab enamasti statistilist algoritmi, mis võimaldab muuta informatsiooni numbriliseks tulemuseks, mis tähistab indiviidi riskitaset (Liba, 2011, lk 781-784).

Rehabilitatsiooniprogrammide eesmärk on õpetada kinnipeetavale sotsiaalseid oskuseid, mis aitaksid tal ühiskonnas õiguskaualekalt toime tulla ning maandavad tema kriminogeenseid riskifaktoreid. Kui seni on vanglates läbi viidud leerikursusi mõistetud kui ainult religioosset maailmavaadet käsitletud kursusi, siis loodava oikumeenilise leerikursuse eesmärk on kirjeldada seda kui riski maandavat sotsiaalprogrammi.

Meetod

Programmi kirjeldamisel ühe riski maandava osana vanglateenistuses läbiviidavatest sotsiaalprogrammidest on lähtutud Justiitsministeeriumis kinnitatud dokumentidest „Kriteeriumid kurjategijatele suunatud resotsialiseerimisprogrammide koostamiseks Justiitsministeeriumi haldusalas“ (2007) ja „Vanglateenistuses läbiviidavate sekkumiste standard“ (2019).

Tänapäeval peetakse efektiivseteks kognitiiv-käitumusliku taustaga programme, mis lähtuvad sotsiaalse õppimise teooriast. Kognitiiv-käitumuslikke sekkumisi (sh programme) iseloomustavad järgmised omadused:

- selge ja kindel ülesehitus;
- eesmärgiks on harjutada käitumisega seotud oskusi;
- grupi läbiviija e juhendaja suhtumine on sõbralik, ta on heade suhtlemisoskustega, kuid samas range ja eesmärgile orienteeritud;
- juhendaja on ise soovitud (õpetatava) käitumise eeskujuks;
- juhendaja annab osalejatele tagasisidet, mis tähendab, et kinnitatakse soovitud käitumist ja vähendatakse ebasoovitavat (Jakobi, 2007, lk 1).

Kurjategijatele suunatud programmides rakendatakse reeglina meetodeid, mis nõuavad neilt aktiivset osalemist ja keskendumist. Antud programmi läbiviimisel rakendatakse meetodeid, mis keskenduvad inimese mõtete, tunnete ja käitumise koosmõjule. Eelkõige grupis toimuvaid vestlus- ja arutlusringe, iseseisvat õppimist, erinevate õppevahendite kasutamist (paljundatud õppematerjal, kirjandus, Piibel, film) ja aktiivõppe meetodeid.

Kogu kursuse raamistiku kirjeldamisel on kasutatud EELK leerikavas (<https://siseveeb.eelk.ee/et/kristlik-kasvatus/leerikava/>) käsitletud teemasid. Rühmatöö nõuab õpetajalt erioskusi just kokkuvõtete tegemise ajal, rühmade töökokkuvõtted peavad juhtima sügavama analüüsi poole. Jagades töömeetodid väljendusvahendite põhjal on võimalik eristada järgmisi meetodeid: sõnaline, pildiline, tegevuslik, muusikaline ja draama. Iga leerirühmaga võiks kasutada leeritöö võimalusi ja vorme nagu loeng, vestlus, rühmatöö, iseseisev töö, jumalateenistusel osalemine (Soom, 2021).

Vabatahtliku sotsiaalprogrammi „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“ struktuur

Planeeritud programm on jagatud kahte moodulisse. Esimene moodul on olemuselt oikumeeniline ning selle sisu on koostatud selliselt, et vanglas teenivad kaplanid saavad seda ühiselt või jagades läbi viia. Kogu kursuse kestus on 1080 min (18 h) ehk viiakse läbi 18 järjestikusel kohtumisel. I mooduli kestus on 12 h ja II mooduli kestus 5 h. Tundide jaotust ja kestust ilmestab joonis 1.

Mõlema mooduli läbimisele järgneb ristimine ja kogudusse konfirmeerimine (need ei ole kohustuslikud). Kursuse lõpetajatele antakse tunnistus ning kui järgneb ristimine ja konfirmeerimine, siis ka vastavad tunnistähed.

Programmi I moodul

Programmi I moodul on oikumeeniline ehk kristlike konfessioonide (kirikute) ülene. I mooduli tundide paigutamise aluseks on oikumeenilise kaplanaadi võimekus tagada läbi vanglateenistuse kristlike konfessioonide koos tegutsemine ja oikumeenilises moodulis kirjeldatud õppetundide jaotumine eri kirikute vaimulike vahel. Selle mooduli vanglates rakendamise eelduseks on, et selles osalevad kõik konkreetse vangla

vaimulikud, näidates sellega kristlike väärtuste ja hoiakute ühtsust ning üldiste põhimõtete jagamatust konfessionaalsel tasandil.

I mooduli moodustavad ühiste kristlike väärtuste ja hoiakute valdkonnad ning nende temaatika ei ole vastuolus erinevate konfessioonide dogmaatilise tõlgendusega. Mooduli kirjeldamisel on hoidutud käsitlemast valdkondi, mis on olnud kiriklike suhete ja erinevuste aluseks. Kõik I moodulis kirjeldatud tunnid on saanud heakskiidu kõigi vanglate kaplanite poolt. Konfessioonilised erinevused, eripärad, talitused ja traditsioonid leiavad käsitlemist kiriklikes moodulites.

"Minu kristlikud väärtused ja hoiakud"		
<u>I moodul. Oikumeeniline</u>		
Tunni teemad		Kestus (min)
1	Kursuse tutvustus, eesmärgid, tingimused	60
2	Piibel	60
3	Vana Testament. Jumal, looja	60
4	Uus Testament. Jeesuse elu, lunastus	60
5-6	Jeesuse elu	120
7	Patt, pärispatt	60
8	Palve, meieisapalve	60
9-10	Dekaloog. Kristlik moraal ja eetika	120
11	Kirikulugu. Usk Eestis	60
12	Usk inimese elus	60
<u>II moodul (kiriku moodul (EELK, EAÕK/ MPEÕK, EMK, EEKBKL))</u>		
Tunni teemad		Kestus (min)
13	Usutunnistus	60
14	Sakramendid	60
15	Jumalateenistuse kord. Liturgia selgitus	60
16-17	Kiriku struktuur ja koguduse elu korraldus. Kirikuaasta	120
18 KURSUSE LÕPETAMINE		60
I mooduli kestus		780
II mooduli kestus		300
Kokku (min)		1080
(h)		18

Joonis 1. Oikumeenilise leerikursuse struktuur

Õppetunnid ja materjalid

Järgnevates alapeatükkides kirjeldatakse kõiki (I ja II mooduli) õppetunde ja programmi jaoks loodud materjale ühtse vormina. Iga tund on kirjeldatud koolitusplaanis, esitletakse osalejatele jagatavaid materjale ja kordamisküsimusi. N-ö õpetaja vaade on esitletud manuaali digitaalsetes lisades. Lisades on antud digitaalne esitlusvorm Justiitsministeeriumi kinnitatud esitluspõhjal. Lisaks on loodud digitaalne pildi- ja andmepank, mis koondab loodetavasti aastate jooksul tarviliku ja mitmekesise illustreeriva materjali hulga. Digitaalselt esitatud lisad on lisatud andmekandjal manuaali juures ja taasesitataval kujul üles laetud vanglateenistuse ühistöökeskkonnas. Põhjendatud teadmismajadusel antakse ka mitte vaimulikele juurdepääsu õigus kaplanaadi ühistöökeskkonnale, vastav sisuline kirjalik (e-maili teel) taotlus tuleb edastada peakaplanile.

Õppematerjali loomisel ja esitlemisel kasutatakse justiitsministeeriumi kinnitatud esitlusmalli (kujundus, šrift jne). Plaanis on luua keskselt hoiustatud (vanglate teenistuse siseveeb, ühistöökeskkond) õppematerjal, see tagab ühesuguse rakendatavuse kõigis kolmes vanglas. Vaimulikule on tagatud tunni läbiviimise paindlikkus. Loodav õppematerjal raamistab tundide eesmärgi, ülesanded ja soovitud õpitulemused ega kohusta tundide läbiviijaid järgima sõnasõnaliselt loodud programmi.

Tundide ülesehitus on kajastatud koolitusplaanis

Iga moodulis kirjeldatud õppetund (60 min) on jagatud nelja faasi:

- eelneva tunni teema kordamine ja iseseisva töö üle arutlemine (5–10 min);
- käsitletava tunni teema avamine, esitus ja diskussiooni avamine (30 min);
- diskussioon (kuni 15 min);
- iseseisva töö (töövihikute lehtede, materjali) jaotus (5 min).

Mooduli kõikide tundide kohta on koostatud koolitusplaanid ning õpetaja ja õpilase vaatest lähtuv materjal. Koolitusplaanis kirjeldatakse ettevalmistatud tunni tingimused ja käsitletavate teemade jaotused, lisaks tuuakse välja õppetunni eesmärgid kolmes kategoorias:

- 1) kinnipeetavast lähtuv eesmärgi sõnastus,
- 2) kristlike hoiakute ja väärtuste sõnastus antud tunnis,

3) elumuutuse ja meeleparanduse aspekt, mis tuleneb tunni teemade käsitlesest.

Paljud kinnipeetavad ei ole verbaalselt võimekad, neil esineb sageli puudujääke suhtlemis- ja probleemilahendamisoskustes (nt konfliktide lahendamine, enesekehtestamine, „ei“ ütlemine, viha talitsemine jne). Samuti kasutavad nad ebasoovitavaid toimetulekuviise või puuduvad neil piisavad teadmised ja oskused edukaks ja seaduskuulekaks toimetulekuks ühiskonnas (nt seadusliku töö otsimisel, toetuste taotlemisel jne) (Jakobi, 2007, lk 3-4). Programm tagab autori hinnangul parema ning selgema/õiguskuleka mõttemustri ning verbaalse väljendusoskuse.

Iga mooduli tunni alguses toimub eelmise tunni teemade kordamine ja kordamisküsimustele kirjalik vastamine ning tunni lõpus arutletakse läbiviija koordineerimisel tunni teemade üle. Kordamisküsimused ja arutelu teemad on kirjeldatud õpetaja vaates ja lisatud mooduli õppematerjalide hulka.

Moodulis kasutatavate jaotusmaterjalidena käsitletakse metoodiliselt koostatud iseseisva õppimise töövihiku lehti, välja valitud perikoopide jaotust ning järgnevates tundides käsitletavatele kristlikele väärtustele ja hoiakutele suunatud diskussiooni teemasid ning suunavaid arutelusid ja probleemistikku. Iseseisva töö materjalidest ja jaotusmaterjalidest moodustub osalejale vajadusel ka hilisemas elus kasutamiseks mõeldud nn õpimapp. Programmi autor on veendunud, et kristlike väärtuste ja hoiakute omandamine ei lõppe pärast programmi läbimist, vaid jätkub kogu järgneva eluperioodi jooksul. Pärast vabanemist on endisel kinnipeetaval võimalus integreeruda koguduseellu, saavutada vaimne osadus ning usalduslik suhe vaimulikuga ja kiriku töötajatega.

Arvestades andmete mahtu ja esitatavate materjalide hulka on autor kasutanud õppematerjalide esitamiseks Tartu Ülikooli pilveteenust. Nextcloud (vana nimega OwnCloud) on TÜ pakutav teenus failide hoidmiseks pilves ja nende sünkroniseerimiseks erinevate arvutite ja nutiseadmete vahel. Erinevus Dropboxist ja teistest sarnastest teenustest seisneb selles, et faile ei hoita abstraktses pilves, vaid TÜ enda serveris. Lisaks failide sünkroniseerimisele võimaldab Nextcloud neid ka jagada erinevate kasutajate vahel ning lubab luua ühiskausta, kuhu saavad teised kasutajad faile üles laadida. Autor palub programmi manuaali kasutajal mitte jagada tarbetult programmiga seotud veebilinke ja neid avalikult veebis esitleda.

Kogu programmi struktuurne ülesehitus digitaalsel kujul ning manuaal on leitav järgmisel lingil: <https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/dMLmEgqmdcDKFyN>.

Programmi rakendamisel viiakse kogu digitaalne materjal üle vanglateenistuse ühistöökeskkonda.

Digitaalselt on esitatud iga õppetunni kohta järgmised materjalid:

- õppetundide esitlused, Justiitsministeeriumi formaadis – õpetaja vaade,
- osalejatele jagatavad õppematerjalid,
- küsimustikud ja test digitaalses formaadis,
- iga õppetunni jaoks on loodud illustreeriva materjali pildi- ja failipank.

Õppetundide juurde loodud pildi- ja failipank on keskne illustreeriva materjali kogumise digitaalne salvestuskoht, kuhu programmi rakendamisel lisada jooksvalt koolitajate poolt avalikest allikatest leitud faile. Moodustatav failide kogum on ainult antud programmi raames kasutatav ning mitte avalikult esitletav!

Iga tunni kohta lisatud materjal on varustatud unikaalse veebilingiga ning need on ära toodud tundide koolituskaartidel, mis on lisatud alljärgnevates lisades (Lisa 6 – Lisa 35).

Eeldatav tulemus ja rakendatavus

Programm on kirjeldatud vastavalt TÜTi kehtestatud nõuetele ja teoreetilisele raamistikule. Samuti on programm lisatud karistuse inforegistrisse (KIR) ning tagatud keskne aruandlus ja tunnistuste väljastamine pärast edukat kursuse läbimist. Enne kursuse rakendamist viiakse läbi vastav ettevalmistav koolitus nii kaplanitele kui riskihindamist ja individuaalseid täitmiskavasid (ITK) täitvatele spetsialistidele. Valminud on unikaalne kristlikul eetikal ja moraalil põhinev sotsiaalprogramm kinnipeetavatele. Lisaks tagatakse kogu kursuse õppematerjali keskne hoiustamine, täiendamine ja illustreeriva materjali kogumine ning tõlkimine vene keelde. Luuakse programmi tutvustav materjal voldiku näol nii teenistujatele kui ka kinnipeetavatele ning programmi tutvustav osa lisatakse TÜTi programmide nimekirja vanglateenistuse kodulehel (<https://www.vangla.ee/et/taasuhiskonnastamine/sotsiaalse-rehabilitatsiooni-programmid-oigusrikkujatele>).

2022. a sügisel on planeeritud esitada kursus heakskiitmiseks Eesti Kirikute Nõukogule ning jooksvalt tagada nende liikmeskirikute kiriklike moodulite kirjeldamine, mida ei ole senises manuaalis (EKNK, SPAKEL jne).

Programm on kõige efektiivsem, kui kurjategijatele õpetatakse oskusi, mille abil nad saavad vältida kriminaalset tegevust. Seega peab programmis arendatavatel oskustel olema selge seos uue kuriteo toimepanemise riski ja selle vähendamisega.

Programmi koostajad

Kogu programmi autor on vanglate peakaplan **Tanel Meiel**. Eesti Kirikute Nõukogu poolt nõustas programmi autorit ja andis esialgse heakskiidu EKNi president, EELK peapiiskop **Urmas Viilma**.

Justiitsministeeriumi TÜTi valdkonna poolt andsid sisendid TÜTi juhataja **Merike Sirendi** ning peaspetsialistid **Karis Paumets** ja **Teet Kajala**, kes osutasid ja juhatasid TÜTi valdkonna õigusaktidele ning kehtivatele nõuetele.

Vanglateenistuse TÜTi poolseid sisendeid valideerisid Viru vangla TÜTi valdkonna asedirektor **Anu Möldri** ning Viru vangla metoodikud **Kadri Tiitson** ja **Kaja Krivan**. Nemad hindasid esialgset programmi kehtiva taasühiskonnastavate programmide standardiga ning programmi tulemuste hindamiseks loodud meetrikaga.

Vanglate kaplanaadis 2021. a praktika läbinud TÜ usuteaduskonna bakalaureuseastme üliõpilane **Urmas Koorits** on programmi II mooduli EELK kirikliku osa autor ning vormistas selle oma bakalaureuseastme lõputöö projektina. Urmas Kooritsa bakalaureuseprojekti kaasnevaks tulemuseks on kõikide kirjeldatud kiriklike moodulite strukturealne ülesehitus ning katseprogrammist tulenevate sisendite arvestamine õppematerjalide koostamisel. EELK kirikliku mooduli esmasteks hindajateks olid luterliku ordinatsiooniga vaimulikud: peakaplan **Tanel Meiel**, vanemkaplanid **Tarmo Linnas** ja **Ülo Vaher** ning kaplanid **Valdek Hang**, **Jaanus Klaas** ja **Urmas Saupõld**. EELK vaimulikud andsid konsensusliku heakskiidu esitatud EELK mooduli õppematerjalidele.

Eesti Metodisti Kiriku mooduli õppematerjalis kajastatud sisendid kirjeldasid kaplanid **Maire Latvala** ja **Olavi Ilumets**.

Ortodoksi kiriku õppematerjali, töövihikute ja mooduli koostamisel aitasid kaasa vanemkaplanid **Dmitri Hüvanen** ja **Vadim Rebase** ning kaplanid **Ivan Tulzenko** ja **Ilon Fraiman**. Nende panus oli hinnata terminoloogiliselt ja kirikliku dogma vaates koostatud materjale.

Vabakoguduste ja EEKBKL õppematerjali vaatasid üle kaplanid **Allan Kroll** ja **Paul Gill**.

Kokku panustas programmi koostamisse 23 inimest ning autor on äärmiselt tänulik nende panusele ja sisenditele.

Kasutatud kirjandus

- Ahven, A. (1. jaanuar 2019). *Vanglast vabanenute retsidiivsus Eestis ja Soomes*. – Kriminaalpoliitika analüüs nr 1/2019:
https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/vanglast_vabanenute_retsidiivsus_eestis_ja_soomes.pdf.
- Aim, L. (1. mai 2006). www.raad.tartu.ee. – Bakalaureusetöö vanglast vabanenute rehabilitatsiooni teemal; vanglast vabanenute rehabilitatsioonivajaduste uuringu tulemused Tartu linna näitel:
<https://info.raad.tartu.ee/uurimused.nsf/Web/teemad/DAF5FB6DB3BFEC25C22573800027E23D>.
- Duncombe, D. C. (1. jaanuar 1992). The Task of Prison Chaplaincy: An Inmate's View. – *The Journal of Pastoral Care*: 193–209.
- EKN (2022). *Eesti Kirikute Nõukogu 2021. Issanda aasta tegevusaruanne*. Tallinn: Eesti Kirikute nõukogu.
- Jakobi, K. (2007). *Kriteeriumid kurjategijatele suunatud resotsialiseerimisprogrammide koostamiseks Justiitsministeeriumi haldusalas*. Tallinn: Justiitsministeerium.
- Jobe, S. C. (1. jaanuar 2019). How programs in prisons are challenging the who, where, how, and what of theological education. – *Teaching Theology & Religion*: 16–129.
- Justiitsministeerium. (20. detsember 2021). www.vangla.ee. Allikas: Vangalateenistus:
<https://www.vangla.ee/et/uudised-ja-arvud/vangide-ja-kriminaalhooldusaluste-arv>.
- Phillipy, D. (1. jaanuar 1983). Hearing and doing the word: An integrated approach to Bible study in a maximum security prison. – *The Journal of Pastoral Care*: 13–21.
- Todd, A. J. (1. jaanuar 2013). Preventing the "Neutral" Chaplain? The Potential Impact of Anti-Extremism" Policy on Prison Chaplaincy. *Practical Theology*, vol. 6, Issue 2: 144–158.
- Liba, P. (2011). Korduvkuritegevuse riskide hindamise lähtealused ja praktika Eesti vanglasüsteemis. *Juridica*, 779-786.
- Motiuk, L. (1997). Classification for correctional programming: The offender intake Assesment (OIA) process. *Forum on Corrections Research*, 23-27.

- Soom, k. (20. detsember 2021. a.). *Leeritöö EELK-s*. Allikas: www.eelk.ee:
<https://siseveeb.eelk.ee/et/kristlik-kasvatus/leeritoo-eelk-s/#vorm>
- Möldri, A., Varret, P., Sedrik, S.-K., Sarap, M., Mägi, M. L., Konson, M., . . .
Afanasjeva, S. (2019). *Vangalateenistuses läbiviidavate sekkumiste standart*.
Tallinn: Justiitsministeerium.
- Justiitsministeerium (1. aprill 2022). *Vanglateenistus*. – <https://www.vangla.ee>:
https://www2.just.ee/ametijuhendid/ViruVangla/ametijuhend_nr_51066064.pdf.
- Piibel (1997). *Piibel. Vana ja Uus Testament*. Tallinn: Eesti Piibliselts.
- Riigi Teataja (25. aprill 2022). www.riigiteataja.ee. Isikuandmete kaitse seadus:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/104012019011>.

Lisad:

LISA 1. Sotsiaalprogrammis „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“ (MKVH)
osalemise kokkulepe kinnipeetavale isikule

SOTSIAALPROGRAMMIS OSALEMISE KOKKULEPE

Programmi nimi: „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“ (MKVH)

Programmi periood:.....

Ametnik on mulle programmi tutvustanud ning selgitanud osalemise vajalikkust.

Luban, et:

- võtan osa kõigist kohtumistest ja läbin programmi täies ulatuses;
- käitun rahumeelselt.

Olen teadlik, et:

- programmi kohtumisi võidakse salvestada grupijuhtide töö tagasisidestamiseks. Kohtumiste salvestistes on kuulda minu häält, kuid ei näidata minu nägu. Mind teavitatakse eelnevalt kohtumise salvestamisest;
- programmi katkestamisel ei loeta programmi täidetuks.

Olen tutvunud kokkuleppe sisuga ning nõustun programmis osalema. Kokkuleppe rikkumisel võidakse mind programmist välja arvata.

Programmis osaleja nimi:

Ametniku nimi:

Allkiri:

Allkiri:

Kuupäev:

Kuupäev:

LISA 2. Koolitaja tagasiside leht

PROGRAMMI LÄBIVIIJA:

PROGRAMM: Minu kristlikud väärtused ja hoiakud (MKVH)

TOIMUMISE

KUUPÄEVAD:

TAGASISIDE ANDJA

NIMI:

Plokk	Kirjeldus	Kommentaar
1. Programmi terviklikkus		
Vahendite, ülesannete ja metoodikate valik vastavalt programmi manuaalile	3 – läbiviija kasutab kõiki tunniks ettenähtud vahendeid. Kohtumised on planeeritud manuaalis esitatud struktuuri järgi. Kasutatud on manuaalis kirjeldatud ülesandeid ja meetodeid. Kui läbiviija on teinud erisusi, siis aitavad need kõik kaasa kohtumise eesmärgile ja on seetõttu täiesti kohased.	
	2 – läbiviija kasutab mõningaid ettenähtud vahendeid. Kohtumiste struktuuris, ülesannete ja/või metoodikate valikus on tehtud mõningaid erisusi võrreldes manuaaliga. Erisuste tegemine võib tekitada küsitavusi nende kohasuse osas.	

	1 – läbiviija ei kasuta kohtumisel ettenähtud vahendeid, ei pea kinni manuaalis kirjeldatud struktuurist, ülesannete ega meetoodika valikust. Erisuste tegemine ei näi olevat põhjendatud ega aita kaasa kohtumise eesmärgi saavutamisele.	
2. Programmi läbiviimise oskused		
Osaleja suunamine, õpitust arusaamise toetamine	3 – läbiviija esitab sobivatel aegadel küsimusi, mis toovad esile osaleja mõtteid ja kogemusi. Läbiviija tabab ära õiged hetked, et suunata osaleja mõtlema prosotsiaalsetele muutustele ja kontrollib õpitust arusaamist.	
	2 – läbiviija küsimused on aegajalt pikad või mitmest osast koosnevad, mis võib anda osalejale võimaluse vastata enda jaoks sobilikele küsimustele. Läbiviijal jääb korduvalt märkamata või kasutamata hea võimalus osaleja suunamiseks või mõttemuutuse tekitamiseks. Õpitust arusaamist kontrollitakse harva.	

	1 – läbiviija esitab teemasse mittepuutuvaid küsimusi ega märka võimalusi osaleja suunamiseks mõtlemise muutmisele. Läbiviija ei kontrolli osaleja arusaamist õpitust.	
Kokkuvõtted	3 – kohtumise algul tehakse kokkuvõtte eelmisest korrast. Läbiviija teeb kohtumise jooksul piisavalt vahekokkuvõtteid. Tunni lõpus tehakse kokkuvõtte kohtumisel õpitust.	
	2 – kohtumise jooksul tehakse aeg-ajalt vahekokkuvõtteid. Kohtumise sisse- ja väljajuhatav kokkuvõtte on tagasihoidlikud.	
	1 – kohtumise alguses ja lõpus ei tehta kokkuvõtteid. Vahekokkuvõtteid tehakse väga harva või üldse mitte.	
Osaleja aktiivsuse toetamine, küsimuste avatus	3 – läbiviija suunab küsimuste abil osaleja kaasa mõtlema ja lahendusi pakkuma. Läbiviija ei täida pause, osaleja vastutab küsimustele vastamise eest. Kasutatakse palju avatud küsimusi.	
	2 – läbiviija suunab osalejat küsimustega, kuid kipub ise enne osalejat vastama või lahendusi pakkuma. Esitatakse	

	mitmel korral kinniseid küsimusi.	
	1 – läbiviija peab loengut, ei ärgita osalejat kaasa mõtlema, küsimustele vastab ise lahendusi pakkudes. Kasutatakse palju kinniseid küsimusi.	
Peegeldamine	3 – läbiviija kasutab sageli peegeldamist ja ümbersõnastamist; küsib osalejalt kinnitust, et sai infost õigesti aru.	
	2 – läbiviija teeb mõned olulised peegeldused ja/või ümbersõnastamised.	
	1 – läbiviija ei peegelda osaleja juttu ega kontrolli, kas ta on infost õigesti aru saanud.	
Eneseväljenduse arusaadavus	3 – läbiviija räägib selgelt, kasutab osaleja jaoks arusaadavaid sõnu ja väljendeid. Uued mõisted või võõrad sõnad on hästi selgitatud. Ülesannete ja eesmärkide selgitus on arusaadav.	
	2 – osaleja jaoks jäävad mõned ülesanded, eesmärgid, sõnad ja/või uued mõisted arusaamatuks. Läbiviija selgitused on kohati pealiskaudsed.	

	1 – läbiviija kasutab osaleja jaoks tundmatuid sõnu ja termineid, laused on liiga pikad või keerulise ülesehitusega. Ülesanded ja eesmärgid jäävad osaleja jaoks ebaselgeks.	
Empaatia ja tunnustus	3 – läbiviija näitab üles huvi osaleja jutu vastu, on tähelepanelik ja väljendab arusaamist. Läbiviija kehakeel toetab avatud suhtlemist. Osalejat tunnustatakse.	
	2 – läbiviija püüab osalejast aru saada, kuid lepib enamasti kuulnud infoga. Tunnustust jagatakse harva. Läbiviija tähelepanelikkus ja kehakeel peegeldavad osalist süvenemist.	
	1 – läbiviija tähelepanu ja huvi osaleja jutu suhtes pole piisav, kehakeel ei toeta siirast suhtlust. Osalejat ei tunnustata. Läbiviija suhtumine tundub ükskõikne.	
Grupijuhtimise oskused		
Grupiliikmete võrdne kaasamine	3 – grupijuht hoiab kontakti kõigi osalejatega, annab neile võrdselt sõna, kaasab passiivsemaid ja pidurdab liiga aktiivseid osalejaid. Läbiviija räägib vähem kui osalejad.	

	2 – grupijuht hoiab peamiselt kontakti aktiivsemate osalejatega, mõned grupiliikmed on jäänud tähelepanust kõrvale. Läbiviija räägib rohkem kui osalejad.	
	1 – grupijuht suhtleb ainult väheste osalejatega, kes ise aktiivsust üles näitavad. Läbiviija peab loengut, ei ärgita osalejaid omavahel dialoogi pidama.	
Konfliktide lahendamine	3 – grupijuht märkab grupis erimeelsusi, püüab mõista nende tekkimise põhjusi ja leida lahendusi, mis kaasaksid osalejaid koostööle ning üksteise mõistmisele.	
	2 – grupijuht märkab, et osalejate vahel on mingid erimeelsused, kuid jääb hätta olukorra oskusliku lahendamisega.	
	1 – grupijuht ignoreerib erimeelsusi grupis või ei tunne neid ära. Osalejate vahelisi pingeid ei lahendata.	
Koostöö teise grupijuhiga	3 – grupijuht suhtleb kolleegiga lugupidavalt, ei õõnesta tema kompetentsust; toetab teist läbiviijat; võtab ja annab teemasid sujuvalt üle.	

	2 – grupijuht suhtleb kolleegiga üldiselt lugupidavalt, kuid aegajalt segab teist läbiviijat või räägib tema jutule vahele.	
	1 – grupijuht segab pidevalt kolleegi jutule vahele või räägib tema jutust üle; teeb negatiivseid avaldusi kolleegi suunas, õõnestab tema pädevust. Läbiviija domineerib või püüab mingites teemades olla täiesti osavõtmatu ega jaga vastutust.	

Punkte:

Kokkuvõttev tagasiside:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

LISA 3. Kristlike väärtuste ja hinnangute test

Väärtuste ja hoiakute test

Kuupäev

Nimi:

Tallinna/ Viru/ Tartu vangla

Üksus:

Järgnev Test koosneb küsimusest, mis kirjeldavad väärtusi ja hoiakuid. Iga küsimuse juures märkige ära, kuidas te suhtute antud teema püstitusse. Enda hoiakud ja väärtused määrake skaalal 1-10 (kus 1 markeerib teie mitte nõustumist ja 10 täielikku nõusolekut).

1. Mina usun Jumalasse.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei ole nõus

Pigem nõustun

Täiesti nõus

2. Andestus on vajalik, see on konflikti mõlemale osapoolale vajalik.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei ole nõus

Pigem nõustun

Täiesti nõus

3. Hingerahu on on minu jaoks väga tähtis.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei ole nõus

Pigem nõustun

Täiesti nõus

4. Enda vigade tunnistamine on vajalik.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei ole nõus

Pigem nõustun

Täiesti nõus

5. Oma eksimust peab tunnistama

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei ole nõus

Pigem nõustun

Täiesti nõus

6. Armastus on kõige suurem and (kingitus).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei ole nõus

Pigem nõustun

Täiesti nõus

7. Kirik, jumalteenistused ja kristlikud talitused peavad püsima.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei ole nõus

Pigem nõustun

Täiesti nõus

8. Iga inimese suhtumine ja teod mõjutavad maailma.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei ole nõus

Pigem nõustun

Täiesti nõus

9. Võetud ülesanded ja kohustused tuleb täita.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei ole nõus

Pigem nõustun

Täiesti nõus

10. Vaimuliku (kaplani) hingehoid on väga oluline.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
11. Rasketel hetkedel on vaja kellegi tuge ja vajadusel kaastunnet.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
12. Igal kuritööl on karistus.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
13. Usk iseendasse ja oma põhimõtete kaitsmine on tähtis.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
14. Usun saatusesse, kõrgemasse jõudu, mis määrab inimese elu.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
15. Hoolimine oma lähedastest on iga inimese kohustus.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
16. Keha (ihu) ja vaimu vahel on vajalik tasakaal.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
17. Igal minu teol on tagajärg ja mina vastutan selle eest.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
18. Hädas olevale inimesele tuleb appi minna.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
19. Üleastumiste ja kurja eest on olemas lunastus.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
20. Palvetamine on mulle omane ja saan palvetest jõudu.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus

21. Tähtis on pühenduda ja olla järjekindel.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
22. Elus peab olema keegi kelle peale saab loota ja kindel olla.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
23. Onnistus on omada armastavat ja toetavat perekonda
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
24. Andmise rõõm on suurem kui saamise rõõm.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
25. Elus tuleb vältida liialdusi ja leida kesktee. Tuleb olla mõõdukas.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
26. Maailmas peab valitsema õiglus. Kõiki tuleb kohelda võrdselt.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
27. Maailmas peab valitsema rahu.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
28. Elus tuleb olla aus ja tõde tuleb kaitsta.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
29. Inimese areng kestab terve tema elu.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus
30. Jumala tahet tuleb otsida ja järgida terve elu.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- Ei ole nõus Pigem nõustun Täiesti nõus

EI LISATA TÖÖVIHIKUSSE: JÄÄB KOOLITAJALE

LISA 4. Küsimustik osalejale, tema ootused algavale programmile

Programm: Minu kristlikud väärtused ja hoiakud

Kuupäev: Osaleja nimi:

Palun hinnake enne sotsiaalprogrammi algust oma suhtumist ja väärtusi järgmiste küsimuste abil.

5 – täiesti nõus; 4 – nõus; 3 – ei oska öelda; 2 – ei ole nõus 1 – üldse ei nõustu

1. Programmi tutvustus oli minu jaoks huvitav	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5		
2. Usk on mulle vanglas väga oluline	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5		
3. Kirikus hakkasin käima vanglas	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5		
4. Peale vabanemist hakkas käima jumalateenistustel	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5		
5. Olen osalenud vangla religioosses töös	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5		
6. Kaplan vanglas on mind vaimselt aidanud	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5		
7. Minu vanus	 aastat					
8. Minu karistuse pikkus	 aastat					
9. Minu haridus	Alg Kesk Kõrgem					
10. Programmist kuulsin:	<table border="1"><tr><td>Kaaskinnipeetavalt</td><td>Kaplanilt</td><td>Kontaktisikult</td></tr></table>	Kaaskinnipeetavalt	Kaplanilt	Kontaktisikult		
Kaaskinnipeetavalt	Kaplanilt	Kontaktisikult				
11. Olen ristitud	<table border="1"><tr><td> </td></tr></table> JAH <table border="1"><tr><td> </td></tr></table> EI					
12. Kuulun kirikusse:	EELK EMK EEKBKL EAÕK / MPEÕK MUU: (märgi) 					
13. Soovin ristimist	EELK EMK EEKBKL EAÕK / MPEÕK Ei pea märkima kui oled ristitud MUU: (märgi) 					
14. Vabanedes hakkas käima kirikus ...	<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table> 10-12 korda aastas 1 kord kvartalis 1-2 korda aastas					

Tänan! **Jääb koolitaja kätte!**

LISA 5. Tagasiside osaleja küsimustik

Programm: Minu kristlikud väärtused ja hoiakud

Kuupäev: Osaleja nimi:

Palun hinnake läbitud sotsiaalprogrammi järgmiste küsimuste abil.

5 – täiesti nõus; 4 – nõus; 3 – ei oska öelda; 2 – pigem mitterahul/ vähe eesmärgipärane; 1 – üldse mitte rahul/ ei olnud eesmärgipärane

1. Programm oli minu jaoks kasulik ja huvitav

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. Programmis kasutatud ülesanded (nt rolliharjutused, töölehed) olid kasulikud ja huvitavad

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. Koduülesanded olid arusaadavad, teostatavad ja neid oli piisavalt

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. Millised teemad jäid kõige enam meelde ja miks?

.....

.....

.....

5. Millised teemad olid kõige vajalikumad ja miks?

.....

.....

.....

6. Millised teemad olid ebaolulised ja miks?

.....

.....

.....

7. Milliseid muutusi olete programmi jooksul ellu viinud?

.....

.....

.....

8. Milliseid programmis õpitud oskusi olete kasutanud muudatuste elluviimisel?

.....

.....

.....

9. Millised muudatused või tegevused on teil veel pooleli?

.....

.....

.....

10. Milliseid küsimusi või mõtteid on teil veel tekkinud, mida programmis ei arutatud?

.....

.....

.....

11. Soovin enda ristimist (Juhul kui olen ristitud siis enda konfirmeerimist)

☐

JAH

☐

EI

Kirik:

EELK

EMK

EEKBKL

EAÕK / MPEÕK

(märgi konfessioon)

Tänan!

Jäab koolitaja kätte!

LISA 6. I moodul; 1. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 1. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/7qAsskTLZiig2Rx>

1. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 1. Programmi tutvustus, eesmärgid ja tingimused
Õpiväljundid	Kinnipeetav saab teadmised kursuse ülesehitusest. Teab programmi tingimusi. Saab anda endapoolsed ootused ja vastata testis esitatud küsimustele. Märksõnad, mida kinnistada: programmi läbimine kajastub ITKs; kristlike väärtuste ja hoiakute aluseks on kristlik kuldlause „Tee teistele seda, mida sa tahad, et sulle tehtaks“; Lunastuse mõiste. Soovitud eesmärgiks on, et kinnipeetav oleks motiveeritud kursust läbima ning mitte katkestama. Tunni tulemusena on kaardistatud kinnipeetava hoiakud enne kursuse algust ning tehtud hoiakute ja väärtuste test. Programmi tutvustus tagab kinnipeetavatele kristlike väärtuste ja hoiakute süsteemse edasiandmise tutvustuse. Selgitatakse lunastuse mõistet.
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor, jagatakse kätte piiblid.
Varustus	Kirjutusvahend, joonlaud, õpimapp
Ettevalmistused	Jaotatakse kätte jaotusmaterjal, lisatakse õpimappi, Jaotusmaterjali (https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/X3C8tFnXzyntAzT). küsimustiku ((LISA 4) https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/oqSadNTZsHkxKLs) ja testi ((LISA 3) https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/ewCaj2iQW6reN56) printimine. Kirjutusvahendite ja joonlaua (vajatakse ainult 1. ja viimane tund!) jaotamine. Õpimapi kaante jaotus. Vajalik kaks läbiviijat! Materjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/fA3tgBKqmcoLZy3 Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/wACWkmjz5CGYnZs
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 20 min. <i>Meetod</i>	Viiakse läbi kursuse osalejate küsimustiku täitmine Vaata LISA 4. Küsimustik osalejale, tema ootused algavale programmile. Küsimustiku täitmist koordineerib üks läbiviijatest ning pärast selle sooritamist tagab nende kokku korjamise ning kiire analüüsi harjutamise ja kinnistamise etapis.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 20 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Programmi tutvustus Osalemise tingimused Motiveerimine, kursuse läbimine kajastub nende ITKs! Lunastus ja teekond selleni Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades. Kristlike väärtuste ja hinnangute testi tegemine. Testi täitmisel juhendada osalejaid, kuidas ühendada tulemused joonlaua abil. Vaata LISA 3. Kristlike väärtuste ja hinnangute test

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Arutelu teemad lähtuvad tunni alguses täidetud küsimustikust!

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Märksõnad esitleb esimese küsimustiku täitmise läbiviija Võimalusel tutvustada kõiki tundide läbiviijaid silmast silma

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Milline on sinu lemmik lugu Piiblis? Palve, MIP

LISA 7. 1 moodul; 2. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 2. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/cwgJ6FAJqeTf929>

2. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 2. Piibel
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab esmased teadmised Piibli kujunemisest ja kanoonilisest ülesehitusest. Oskab kasutada lühendeid ja suudab sisukorra abil orienteeruda Piibli raamatutes. Märksõnad, mida kinnistada: Piibel kui raamatute raamat; Piibli tõlgendamine ja selle viisid
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/gDZJZifJMAWccMM Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/cYEa7sKFFojQH3S Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/DoTCPti6C6eqRjN Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/2NgDAWpjbQAjrAg
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Piibel erinevas kontekstis ja jagunemine Piibli kronoloogia Piibli tõlgendamisviisid Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Viiakse läbi praktiline harjutus. Piiblikohtade otsimine. Perikoopide lühendid ja sisukorra kasutamine.
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Piibli raamatute arv on 66 UT on 27 raamatut jne
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Mis on Piibel? Mida tähendab Piibel Sinu jaoks? Otsi Piiblist üles ja loe "Kadunud poja lugu" Lk 15:11–32 Loe Piiblist "Tähendamissõna rahvaste kohtust": Mt 25:31–46 Palve, MIP

LISA 8. I moodul; 3. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 3. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/49DP4N4yNQXHJEz>

3. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 3. Vana Testament
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised VT saamisloost. Teab, kuidas jaotuvad raamatud VTs. Saanud teadmised, millises keeles on VT loodud ja kuidas läbi tõlgete meieni jõudnud. Märksõnad, mida kinnistada: Jumal kui Looja Esimene meieni jõudnud loomislugu
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/HomdX6k3fme92Hk Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/crKSQqzF89JXcW8 Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/A7jddsSyLY66MyS Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/T3qtCsqMfCyCypi
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Test – vt töövihikut.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: VT raamatute jaotus, keel Jumal kui Looja Seadus Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Raamatute arv VTs? Õigeusu ja katoliku kiriku traditsioon

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: <i>Jumal Looja, seadused</i>

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Loe järgmiseks tunniks läbi 1Ms1–2:4 ning võrdle omavahel esimest ja teist loomislugu. Mis on Sinu arvates lugude keskseim sõnum? Milline on loomislugude inimesepilt? Milleks need kohustavad tänapäeva inimest? Palve, MIP

LISA 9. I moodul; 4. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 4. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/MHbDwq4Mx45djwC>

4. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 4. Uus Testament
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised UT saamisloost. Apostlite roll ja sisendid Märksõnad, mida kinnistada: Jeesus kui Lunastaja UT ja VT sidusus
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/Tjgc43bM6PsRFqg Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/BeNadXJznwyb9Sm Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/8NjZFBjmcmHTJcq Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/gYxNYbajdKQsnp9
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. Meetod	Eelmise tunni küsimuste kordamine. VT töövihik. Küsimused VT tunnist.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitlet 30 min. Meetod	Teemade jaotus: Kaanoni kujunemine UT jaotumine raamatute vahel Evangeeliumid Johannes Apostlite teod, Paulus ja tema tähtsus. Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Raamatute arv UT sõnum Lunastuse saavutamise viis

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Jeesus kui Lunastaja Evangeeliumid – nende leidmine (järjekord)

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Võrdle omavahel Matteuse jõuluevangeeliumi (Mt 1:18–2:23) ja Johannese jõuluevangeeliumi (Jh 1:1–14). Mõlemas tõstetakse esile Jeesuse tähendus, kuid erinevalt. Millised on Matteuse rõhuasetused ja millised Johannese omad? Palve, MIP

LISA 10. I moodul; 5.-6. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 5.–6. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/BSHHLTX3abzXWsl>

5.–6. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 5–6. Piibel
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised Jeesuse elust: Sünd ja lapsepõlv; Jeesuse kuulutus ja õpetus Tunneb Jeesuse tähendamissõnu ja teab imetegusid. Märksõnad, mida kinnistada: mäejutlus kui Jeesuse õpetuse essents. Suure nädala sümboolne tähendus
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik – UT: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/TA9M8bKYFntfTrY Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/ATSnzPTgxiNDje6 Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/YsN8H5JRPMqS7tS Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/oZk3DYqAtJwXiND
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut. Küsimused UT kohta.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Jeesuse sünd ja tegevuse algus Jeesuse õpetus ja imeteod Mäejutlus Suure nädala sümbolism Jeesuse kannatus ja kaasnev lunastus Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Paaristunni vahel on arutelu küsimused. Materjalides toodud välja diskussiooni teemad.
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: mäejutlus; kannatuse tulemus on meie lunastus; suure nädala sümbolism
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö. Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Kui Jeesus poleks surnust üles tõusnud, kas oleks tühi ka kristlaste usk Jeesuse jumalikkusesse? Esimesena koos Jeesusega saab taevasse röövel. Miks Jumal sellel juhtuda lasi? Kas Jeesus oli ikka Jumal, kui ta Ketsemani aias palvetades nii kartis peagi saabuvat, et palus: "mingu see karikas minust mööda"? Miks oli vaja, et Jeesus kannataks ristil, miks Jeesus ei palunud Isa taevas, et ta vaeva kergendataks. Palve, MIP

LISA 11. I moodul; 7. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 7. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/cdrJJEi8qrNqqsQ>

7. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 7. Patt ja pärispatt
Õpiväljundid	Kinnipeetav teab patu mõistet. Saab pärast tunni läbimist aru pärispatu olemusest ja pattulangemise sümbolismist. Märksõnad, mida kinnistada: Patt, patu tunnistamine. Vaba tahe
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/r77NWWGrLPrGYeG Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/PYJsWXac5CQgFzW Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/9HH7e6NQ4gLJcNx Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/JcXwaMkw7TwQbEJ
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut Jeesuse elu teemal

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Patt Pärispatt Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Lunastuse kolm sammu: patu tunnistamine, kahetsus ja meeleparandus

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: patt ja vaba tahe. Kui raske on tunnistada oma viga?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Kui õiglane on nuhelda Aadama ja Eeva patud kogu järgnevale inimkonnale? Meil on üks elu. Miks ma peaksin end kogu aeg patusena tundma, selmet rõõmutseada ja seda ainsat elu nautida? Inimesi peaks nuhtlema ja karistama nende tegude pärast, mitte aga selle pärast, mida nad vahel kellestki või millestki mõtlevad. Kas tõesti on nii, et meie maine elu on "elu kuradi meelevallas"? Palve, MIP

LISA 12. I moodul; 8. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 8. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/yrHNbd3aM8BJ2AH>

8. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 8. Palve, meieisapalve
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised ja oskused palvetamiseks. Teab, millised on palve liigid ja kinnistub meieisapalve Märksõnad, mida kinnistada: personaalne palve, eestpalve, meieisapalve kui essents
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/LQ7FQ49fGPoP7qB Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/TctpEmwGdcNbt7n Õppematerjalid leitavad : https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/Y4QQPWma7E4EynE Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/CQyBE8dX7YzFjic
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Palve kui dialoog Jumalaga Palve liigid Meieisapalve selgitamine Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
----------------------	---

Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Isikliku palve koostamine.
---	----------------------------

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Palve kui dialoog Palve liigid, meieisapalve

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Miks ma peaksin palvetama? Kuidas, kus ja millal ma peaksin palvetama? Mida teha siis, kui Jumal mu palvele ei vasta? Mida teha siis, kui elus läheb kõik vastupidi sellele, mida Jumalalt olen palunud? Mis on meie igapäevane leib? Miks meie võlad andeks antakse alles siis, kui meie andeks anname oma võlglastele? Kes on kurat ja kes saatan? Kodune ülesanne: koosta ise oma palve! Palve, MIP

LISA 13. I moodul; 9-10. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 9.–10. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/fnxanRGPEEDDENj>

9.–10. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 9–10. 10 käsku
Õpiväljundid	Kinnipeetav teab 10 käsku. Teab järjekorda ja iga käsuga seotud käitumist ja suhtumist Märksõnad, mida kinnistada: Eetika ja moraali alus on dekalog
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/RxHxKE2HKbN3j3n Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/6j7D9QDRqBx8CDd Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/X53rr5kzwA4RyTY Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/YpCfmqKRD5nGpEE
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Dekaloogi jaotus Iga käsu selgitus ja elulise näite toomine Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
----------------------	---

Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Inimliku eetika ja moraali rõhutamine dekaloogis
---	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Dekaloogi kõikide käskude kordamine

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Kas peaks oma vanemaid austama ka siis, kui nad on meie vastu olnud ülekohtused ja halvad, on liiderlikud ja ebatervete eluviisidega? Kas sõna võib tappa? Kas näägutamine ja sõnaline kius võib tappa? Kas kellegi tagarääkimine ja laimu levitamine on eksimus 8. käsu vastu? Palve, MIP

LISA 14. I moodul; 11. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 11. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/offZWLRkx85H8>

11. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 11. Kirikulugu, usk Eestis
Õpiväljundid	Kinnipeetav teab, millised on suurimad konfessionaalsed liikumised maailmas ja Eestis. Teab kirikute erinevusi ja kaasnevaid piiranguid Märksõnad, mida kinnistada: Oikumeenia, kaplanaat.
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/e45kKd95NF5LZtp Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/yM6Rq9NRBRaFqo4 Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/QpRdZfe9GJj5KZP Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/ACmJo4Pa85EoBaj
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Kristlike kirikute kirjeldus ja kronoloogia Katolik kirik Õigeusu kirik Luteri kirik Metodisti kirik Adventkirik Baptistikirik Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Kas kristlane tohib käia / peab käima teistes kirikutes? Kaplanaadi näide oikumeeniast

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Milline kirik Sulle meeldib? Miks meeldib, palun põhjenda.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Milliste kirikutega oled oma elus kokku puutunud? Kas lapsed peaksid järgima oma vanemate usku? (Mida teha segaabiellude korral?) Palve, MIP

LISA 15. I moodul; 12. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 12. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/kFaaRQwxe32QsjB>

12. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 12. Usk inimese elus
Õpiväljundid	Kinnipeetav teab, kuidas mõjutab usk elu. Saab suunavaid juhiseid, kuidas liikuda kristliku meelelaadi, eetika ja moraali suunas Märksõnad, mida kinnistada: Osadus, kogudus, eneseteostus, eneseusk, identiteet
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/r78QYFaf85AQepa Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/3o9L9CzfLXw7s3y Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/PAT89CJMDM345XY Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/Y3HJy2kTXB8Lz2G
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Õpetuslik sisend elus Eetika ja moraal Kogukond ja osadus Teenimine Rituaalid, sümbolid Traditsioonid Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Kuidas kasutada palvehelmeid. Vajadusel tee näitlik esitus Materjali leiad siin: https://et.how-what-finance.com/12728179-8-ways-to-pray-the-rosary

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Kas oled saanud ilmutuse? Oled Sa seda välistamas? Mida annab Sulle vangla kabelis käimine? Kui palju käiksid vabaduses kirikus?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodust ülesannet ei ole, I mooduli viimane tund. Kontrolli, kas osalejad on ennast II moodulile registreerinud. Palve, MIP

LISA 16. II moodul (EELK); 1. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EELK 1. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/kzMizEewcnTZwrK>

II MOODULI EELK 1. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 1. Usutunnistus ja luterlik usk
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised apostlikust usutunnistusest. Saab aru ka õigeksmõistuõpetusest. Suudab pärast tunni läbimist aru saada usutunnistuste kasutamisest ja esmasest ajaloolisest sisust Märksõnad, mida kinnistada: Õigeksmõistuõpetus läbi usu, mitte tegude.
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, arutelu teemad: Mis on meelde jäänud varasemast oikumeenilisest kursusest? Too näiteid eredaimatest ja enim kõnetanud leiritundidest. Milline on olnud Su senine kokkupuude luterliku kirikuga? Kuidas eristad erinevaid kiriklikke konfessioone? Tead välja tuua põhilisi eristusjooni? Millesse usuvad kristlased, mis on Sinu arvates kristluse põhisõnum? Kuldreegel. EELK mooduli soovitatav kirjandus on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/R2TqzJS3N89Cr7M Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/7jcNayJDqNyi9TF Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/QaC87Ldi9kiYbbr Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/mJA4QY9a9xGETDs
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. Meetod	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt jaotusmaterjali. EELK mooduli tutvustus

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Usutunnistuse olemus Usutunnistuste liigitus Apostlik usutunnistus Kolmainu Jumala selgitus Luterlik õigeuskõpetus Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Apostliku usutunnistuse kordamine

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Kolmainu Jumala mõiste kordamine

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Kuidas Jumal sai luua valguse enne, kui ta oli loonud päikese? Mida arvad väitest, et kui me usume ja oleme ristitud, aga pärast meie surma peaks ikkagi selguma, et Jumalat ei ole olemas, siis oleme elanud siiski väärikalt ja oma kaasteelisi austava elu ning pole otseselt millestki ilma jäänud ega midagi oma elus kaotanud? Kui me ei usu Jumalasse, aga pärast meie surma peaks selguma tõsiasi, et Jumal siiski on olemas, siis oleme kaotanud kõik, oleme kaotanud igavese elu. (Pascali paradoks) Kumb saab õndsaks, kas see, kes on elanud vaga ja jumalakartliku elu, kuid viimisel elutunnil siiski salgab, või rõõvel/kurjategija, kes viimisel elutunnil siiski kõiki oma tehtud patte kahetseb ja Jumala südamesse vastu võtab? Kes sai esimesena koos Jeesusega taevasse (Lk 23:39–43)? Õppida järgmiseks tunniks pähe apostlik usutunnistus. Palve, MIP

LISA 17. II moodul (EELK); 2. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EELK 2. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/iEFF27sEN24bGG3>

II MOODULI EELK 2. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 2. Sakramendid
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised EELK kiriklikest sakramentidest. Saab teada sakramentide olemusest ja hulgast Märksõnad, mida kinnistada: Armulaud ja piht on seotud – vajalik on tunnistus, kahetsus ja meeleparandus
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik – luterlik usutunnistus: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/cJWDsiEtj7gwtaW Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/Y87WdHbwwkTf6cR Õppematerjalid leitavad : https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/LxqJmcgkPxx5KXo Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/FR3KzqZJXke4SD3
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitletus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Sakramendi olemus Sakramentide jagamine Sakramentide protseduur Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Armulaua olemuse kordamine

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Piht ja meeleparandus pattude lunastamiseks

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Mida peaks inimene enne armulauale tulekut läbi mõtlema? Milline on armulaua ja pihi vahekord? Kas enne armulauda peaks ligimesega lepitust otsima? Palve, MIP

LISA 18. II moodul (EELK); 3. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EELK 3. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/EHt5gbfRQXy7tRW>

II MOODULI EELK 3. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 3. Jumalateenistuse korra/liturgia selgitus
Õpiväljundid	Kinnipeetav saab aru luterlikust jumalateenistusest ja oskab käituda vastavalt liturgilisele korrale Märksõnad, mida kinnistada: Vajadusel tuleb selgitada nii jumalateenistuse käsiraamatu kui agenda erinevust!
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/L8XfkLS9cB6zYGY Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/iRSpn52FoXe6xXt Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/gEQnQ4ijpqCPa2E Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/awx9sywrW5k43Lp
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Jumalateenistuse mõiste Jumalateenistuse kord Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Kas kirikusse sisenedes peaks risti ette lööma, palvet lugema? Millises riietuses tulla jumalateenistusele? Kuidas käituda jumalateenistusel, kui hilinetakse, soovitakse ringi liikuda? Kas jumalateenistust võib filmida, pildistada? Korjandus/annetused jumalateenistusel. Kuidas lugeda kaasa palveid, kuidas laulda kaasa?
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Kui tihti peab käima jumalateenistusel? Miks?– EELK hääleõigusliku tegevliikme olemus
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Miks peaks käima jumalateenistustel? Kust ma leian laulude numbrid? Palve, MIP

LISA 19. II moodul (EELK); 4. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EELK 4. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/md74r7FFPPi7ByT>

II MOODULI EELK 4. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 4. Kirikuaasta
Õpiväljundid	Kinnipeetav teab protestantliku kirikuaasta jaotust. Teab suuremaid pühasid ja nende asetsemist aastas. Märksõnad, mida kinnistada: Aasta tegevuste jaotus vaimsetes praktikates läbi kirikliku praktika
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/eAxBWRZmQS2a6QP Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/fJTRsCr8LtJcaWa Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/7BB6KDs8BCZ52Xt Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/G3kfXtX4pQXiHks
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Kirikuaasta algus Advent Jõulupühad Kolmekuningapäev Paastuaeg, suur nädal Pühadeta aeg Liturgilised värvid

	Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.
--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Millal algab kirikuaasta? Nimeta suuremaid pühasid. Milline on kõige tähtsam Sinu jaoks?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Kristluses peame nii väikest kui ka suurt paastu. Kuidas Sa lahti mõtestaksid paastu olulisuse, miks pidada paastu? Mis arvad, kas paastuajal on olulisem järgida toitumisreegleid või tegeleda vaimse paastuga?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö: Vaata ettevalmistatud materjale. Miks on oluline tähistada kristlikke pühasid? Palve, MIP

LISA 20. II moodul (EELK); 5. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EELK 5. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/sA5aST6JFwNKjtr>

II MOODULI EELK 5. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 5. Kiriku struktuur ja koguduseelu
Õpiväljundid	Kinnipeetav teab EELK struktuuri ja mõistab koguduseelu olemust. Saab aru koguduse osadusest Märksõnad, mida kinnistada: Elukohajärgse koguduse teavitus – „sild vabaduses“ õiguskuulekasse ellu
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/yyXNYq5EQRg4HC9 Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/DbzyTPLyEbGBP4M Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/kFmXq6MJnpM7HHI Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/GSQiQA8fAHmTXI
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitletus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Koguduse olemus ja mõiste, ajalooline kujunemine Kiriku struktuur Koguduseelu tutvustus Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Kui suur võiks olla paras ja sobiv liikmeannetus? Kas ja kuidas oleksid valmis osalema vabatahtlikuna kirikutöös?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Kui Sa oled kristlane, kas soovid minna pärast vabanemist mõne koguduse juurde?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Küsimused aruteluks, viimane mooduli tund, koduseid ülesandeid ei anta! Teemad aruteluks: Kuidas ja mil määral mõjutab kogudusetöö inimese väärtushinnanguid ja hoiakuid? Kui sageli peaks käima kirikus? Palve, MIP

LISA 21. II moodul (EMK); 1. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EMK 1. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/EoKNdfHqBXdNgK5>

II MOODULI EMK 1. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 1. Usutunnistus ja metodism
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised apostlikust usutunnistusest. Saab aru õigeksmõistuõpetusest. Suudab pärast tunni läbimist aru saada usutunnistuste kasutamisest ja metodisti kiriku ajaloolisest kasvamisest Märksõnad, mida kinnistada: Õigeksmõistuõpetus läbi usu, mitte tegude
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, arutelu teemad: Mis on meelde jäänud varasemast oikumeenilisest kursusest? Too näiteid eredaimatest, enim kõnetanud leeritundidest. Milline on olnud Su senine kokkupuude metodisti kirikuga? Millesse usuvad kristlased, mis on Sinu arvates kristluse põhisõnum? Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/aPeEMxG6C9cMXSC Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/7Bb35ma7LrbCa4H Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/wFZ3TxGLogtC2b5
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	I mooduli refleksioon. EMK mooduli tutvustus

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Usutunnistuse olemus Apostlik usutunnistus Metodisti kiriku usuartiklid

	Eelarm Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.
--	---

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Apostliku usutunnistuse kordamine.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Mida arvad väitest, et kui me usume ja oleme ristitud, aga pärast meie surma peaks ikkagi selguma, et Jumalat ei ole olemas, siis oleme elanud siiski väärikalt ja oma kaasteelisi austava elu ja pole otseselt millestki ilma jäänud ega midagi oma elus kaotanud? Kui me aga ei usu Jumalasse, aga pärast meie surma peaks selguma tõsiasi, et Jumal siiski on olemas, siis oleme kaotanud kõik, oleme kaotanud igavese elu. (Pascali paradoks)

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Kas eelarm saab takistada pattu tegemast? Kas kõik head inimesed pärivad taevariigi? Kas kõik ristitud inimesed pärivad taevariigi? Palve, MIP

LISA 22. II moodul (EMK); 2. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EMK 2. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/d3LcityeYkrqzkD>

II MOODULI EMK 2. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 2. Sakramendid
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised EMK sakramentidest. Teab, millised on tingimused armulauaks Märksõnad, mida kinnistada: Piht, kahetsus
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/jqxXsjb52FjbQ82 Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/KaXZDs7Q37aCj4 Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/GB8kMLLsj88MXRt Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/ooft8R9gS4SktjN
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Sakramentide olemus Ristimine Armulaud Protseduurid Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Ristimise rõivastus ja kaelarist Mis saab siis, kui ma ei mäleta oma ristimist?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Ristivanemad Ristimise aeg ja koht Kuidas armulauda vastu võetakse? Kas armulaud on hügieeniline? Kui sageli armulaua käia?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Mida peaks inimene enne armulauale tulekut läbi mõtlema? Milline on armulaua ja pihi vahekord? Kas enne armulauda peaks ligimesega lepitust otsima? Palve, MIP

LISA 23. II moodul (EMK); 3. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EMK 3. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/8YNW52BEQ3ME6Ws>

II MOODULI EMK 3. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 3. Jumalateenistuse korra/liturgia selgitus
Õpiväljundid	Kinnipeetav saab aru EMK jumalateenistusest ja oskab käituda vastavalt liturgilisele korrale Märksõnad, mida kinnistada: Vajadusel tuleb selgitada nii jumalateenistuse käsiraamatu kui agenda erinevust!
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/J7F8PmC6LEAS5bi Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/75cY9MyEF4F2pLJ Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/tZ6xcEog3y2fJ25 Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/49MAKGQzDXHErdt
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Kiriku sümbolid Jumalateenistuse kord Vaimuliku liturgiline riietus Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
----------------------	---

Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Kogu kristlase elu on Jumala teenimine (Rm12:1). Me teenime Jumalat ja ligimest oma era-, töö- ja ühiskondlikus elus. Kristlase elu on Jumala teenimine nii üksinda kui jumalateenistuseks kokku tulles. Kogudus – need, kes kogunenud Jumala Sõna ehk Jeesuse ümber
---	---

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Miks peaks käima jumalateenistustel? Kas kirikusse sisenedes peaks risti ette lööma, palvet lugema? Millises riietuses tulla jumalateenistusele? Kuidas käituda kirikusaalis, jumalateenistusel? Kas jumalateenistust võib filmida, pildistada?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Korjandus/annetused jumalateenistusel. Kuidas lugeda kaasa palveid, kuidas laulda kaasa? Palve, MIP

LISA 24. II moodul (EMK); 4. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EMK 4. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/zafPRHPWg4A6ezF>

II MOODULI EMK 4. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 4. Metodisti kiriku struktuur ja koguduseelu
Õpiväljundid	Kinnipeetav saab aru EMK olemusest ja ülesehitusest. Teab, milline on juhtimisstruktuur ja kogudustes toimuv vaimuelu Märksõnad, mida kinnistada: Elukohajärgse koguduse toetus vabanemisel
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/3kQjDqAyWsg4zCQ Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/EHmbp9gS6BNXozC Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/Qe9BZbLEpJ2BpSD Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/pee9dFd2YNXFq5w
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: EMK ajalooline ülevaade, J. Wesley EMK struktuur, juhtorganid Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
----------------------	---

Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Ristimine ja konfirmeerimine
---	------------------------------

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Armulauaosadus

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Mis on ristimise eelduseks? Kes võivad tulla metodisti kirikus armulauale? Palve, MIP

LISA 25. II moodul (EMK); 5. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EMK 5. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/KCySXobrpYB7tfg>

II MOODULI EMK 5. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 5. Metodisti kirikuaasta
Õpiväljundid	Kinnipeetav saab aru EMK kirikuaastast, teab kirikupühasid ja traditsioone Märksõnad, mida kinnistada: Elukohajärgse koguduse toetus kinnipeetava vabanemisel Osaduse saavutamine koguduses, pühade tähistamine
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/byk5BkLaiJAXtdc Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/ZqHRNzydoZkTS52 Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/gmJ3SYtmNwEAP8t Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/ARQA4NsHpcADfAt
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Mis on ristimise eelduseks? Kes võivad tulla metodisti kirikus armulauale?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitletus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Kirikuaasta algus Advent Jõulupühad Kolmekuningapäev Paastuaeg, suur nädal Pühadeta aeg Liturgilised värvid

	Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.
--	---

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Kristluses peame nii väikest kui ka suurt paastu. Kuidas Sa lahti mõtestaksid paastu olulisuse, miks pidada paastu?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Miks on vaja tähistada kirikupühasid?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused aruteluks, viimane mooduli tund, koduseid ülesandeid ei anta!: vt töövihikut Palve, MIP

LISA 26. II moodul (EAÕK/MPEÕK); 1. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EAÕK/MPEÕK 1. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/big4JS2H3CXq5nW>

II MOODULI EAÕK/MPEÕK 1. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 1. Nikaia-Konstantinoopoli usutunnistus
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised õigeusu usutunnistusest. Suudab pärast tunni läbimist aru saada usutunnistusest ja selle kesksest rollist. Märksõnad, mida kinnistada: Kolmainu Jumala olemus
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, arutelu teemad: Mis on meelde jäänud varasemast oikumeenilisest kursusest? Too näiteid eredaimatest, enim kõnetanud leeritundidest. Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/xZpgnnS6EqDk8BN Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/xZpgnnS6EqDk8BN Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/eZ7TeFyfgkpzYKB
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	I mooduli refleksioon. Õigeusu mooduli tutvustus

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Kolmainu Jumala olemus Jumala Poeg ja tema nimed Jeesus, Lunastaja Kiriku osadus Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Usutunnistuse kordamine. Mida kujutab endast usutunnistus tänapäeval?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Mitu dogmaatilist postulaati on usutunnistuses? Millist „taevast“ on mõeldud esimeses usutunnistuse sümbolis? Millist sakramenti mainitakse usutunnistuses?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Millisel oikumeenilisel kirikukogul sai usutunnistus lõplikult kinnitatud? Kui pika aja vältel kujunes usutunnistus, mis sai vastu võetud õigeusu kiriku poolt? Kuidas nimetatakse õigeusu kiriku usutunnistust? Palve, MIP

LISA 27. II moodul (EAÕK/MPEÕK); 2. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EAÕK/MPEÕK 2. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/ZXbLEwA7wPagZ3E>

II MOODULI EAÕK/MPEÕK 2. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 2. Õigeusu kiriku salasused (sakramendid)
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised õigeusu salasustest. Teab sakramentide olemust ja mõistab armulaua sakramenti ja transsubstantsiatsiooni. Märksõnad, mida kinnistada: Salasuste olemus
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, arutelu teemad: Vaata töövihikut siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/JRQCoGfrCk7bJJH Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/brMXxoSTjBX3547 Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/ps5kpPFQxRDXxKR Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/8DitAQxktWJTtZ
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni kordamine, vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Salasuse olemus Salasuse liigid Kordumatud, korduvad salasused Keskne, tähtsaim salasus

	Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.
--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Usutunnistuse kordamine. Mitu salasust on õigeusu kirikus? Nimetagem neid

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Milles seisneb patukahetsuse salasus? Kas abielu salasus on kohustuslik?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Mis salasust võib nimetada tervistumise salasuseks? Milline salasus on keskne ja tähtsaim kristlase jaoks? Miks? Mis tingimus(t)el kristlane on võimeline vastu võtma salasustes pakutavat Jumala armu? Palve, MIP

LISA 28. II moodul (EAÕK/MPEÕK); 3. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EAÕK/MPEÕK 3. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/zznC8xwY6t2T2Ab>

II MOODULI EAÕK/MPEÕK 3. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 3. Õigeusu jumalateenistus. Liturgia
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised õigeusu teenistuse korrast. Teab ja saab aru liturgiliste osade ja salasuste riitusest. Märksõnad, mida kinnistada: Osadus, palve
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, arutelu teemad: Vaata töövihiku materjale siin: Töövihik 1: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/7a5gKnwEFTyDmcs Töövihik 2: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/mJgPMcMzeTpdTK Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/WQWKWmX3c293mao Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/5pjCzKyHsPaT7eq Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/ApwKsXJbXRMZwZH
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni kordamine, vt töövihikut. Kordamisküsimused ja test!

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitletus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Jumalateenistuste liigid Liturgia, tähendus ja olemus Proskomiidia Antifon

	Antimins Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.
--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Usutunnistuse kordamine. Kui tihti käiakse armulaua ja mis on selleks vajalik? Kas ilma preestrita tohib teenida liturgiat?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Milliseid jumalateenistusi õigeusu kirikus oskad nimetada?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Mis on armulauateenistus? Mis on antimins? Palve, MIP

LISA 29. II moodul (EAÕK/MPEÕK); 4–5. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EAÕK/MPEÕK 4.–5. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/i3dcDR4eLg4mPGP>

II MOODULI EAÕK/MPEÕK 4.–5. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 4–5. Kiriku struktuur ja koguduseelu korraldus
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised õigeusu kiriku struktuurist ja õiguslikust vahekorra. Saab teada koguduse osadusest ja palveelust Märksõnad, mida kinnistada: Osadus, elukohajärgse koguduse teavitamine
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, arutelu teemad: Vaata töövihiku materjale siin: Töövihik 1: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/mAKE9Ro9CkfNEg3 Töövihik 2: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/bHDpbH8pbokB3y2 Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/S8rywe5JHXywDgJ Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/asRRbyHYLZ4YJnd Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/XHD4qQbQW4XfGeW
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. Meetod	Eelmise tunni kordamine, vt töövihikut. Kordamisküsimused ja test!

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min.	Teemade jaotus: Kiriku struktuur:

<i>Meetod</i>	Olemus ja tunnused Vaimulike hierarhia Mõisted Kirikuaasta: Õigeusukalender Paastud – olemus, vaimsed ja ajalised piirangud Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.
---------------	---

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Usutunnistuse kordamine. Kui tihti peab kirikus käima?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Kas mina pean paastuma?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodust ülesannet pole – mooduli viimane tund. 2 töövihikut. Vaata ettevalmistatud materjale. Miks nii palju teenistusi? Palve, MIP

LISA 30. II moodul (EEKBKL); 1. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EEKBKL 1. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/kJ4KtRy3ZzDCEPS>

II MOODULI EEKBKL 1. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 1. Usutunnistus
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised vabakoguduslikust käsitlusest, usutunnistusest. Suudab pärast tunni läbimist aru saada usutunnistuste kasutamisest ja esmasest ajaloolisest sisust Märksõnad, mida kinnistada: Osadus, kristlik suhestumine ja elumuutev vaade
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, arutelu teemad: Mis on meelde jäänud varasemast oikumeenilisest kursusest? Too näiteid eredaimatest ja enim kõnetanud leiritundidest. Milline on olnud Su senine kokkupuude vabakogudustega? Millesse usuvad kristlased, mis on teie arvates kristluse põhisõnum? Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/gTXa2EkNd4gNDdr Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/3AfmtE4AmXf5jyP Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/tr7XjYe5pCtAWEN
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt jaotusmaterjali

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Usutunnistuse olemus Usutunnistuste liigitus Apostlik usutunnistus Kolmainu Jumala selgitus

	Jumal kui Looja Jeesus kui Lunastaja Õigeksmõistuõpetus Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.
--	---

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Apostliku usutunnistuse kordamine Mida arvad väitest, et kui me usume ja oleme ristitud, aga pärast meie surma peaks ikkagi selguma, et Jumalat ei ole olemas, siis oleme elanud siiski väärikalt ja oma kaasteelisi austavat elu ja me pole otseselt millestki ilma jäänud ega midagi oma elus kaotanud? Kui me aga ei usu Jumalasse, aga pärast meie surma peaks selguma tõsiasi, et Jumal siiski on olemas, siis oleme kaotanud kõik, oleme kaotanud igavese elu. (Pascali paradoks)

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Kolmainu Jumala mõiste kordamine Kumb saab õndsaks, kas see, kes on elanud vaga ja jumalakartliku elu, kuid viimisel elutunnil siiski salgab, või röövel ja kurjategija, kes viimisel elutunnil siiski kõiki oma tehtud patte kahetseb ja Jumala südamesse vastu võtab (Lk 23:39–43)?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Mida on vaja teha selleks, et patud andeks saada? Mis on püha kolmainsus? Kes on Püha Vaim? Mis on pühade osadus? Mis on igavene elu? Mida tähendab sõna „aamen“? Palve, MIP

LISA 31. II moodul (EEKBKL); 2. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EEKBKL 2. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/JidCT6pZgwj7LKX>

II MOODULI EEKBKL 2. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 2. Sakramendid
Õpiväljundid	Kinnipeetav omandab teadmised vabakoguduslikest (kiriklikest) sakramentidest. Saab teada sakramentide olemusest ja hulgast Märksõnad, mida kinnistada: Armulaud ja piht on seotud – vajalik on tunnistus, kahetsus ja meeleparandus
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/P6qXtQxnqkAWCjk Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/STAYmoJDfa2cLAd Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/Ma3HW9rpPqXCPQ9 Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/WbJ3baS5ETbkxYS
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitlet 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Sakramendi olemus Sakramentide jagamine Sakramentide protseduur Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Armulaua olemuse kordamine

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Piht ja meeleparandus pattude lunastamiseks

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Mis on sakrament? Mis on ristimissakramendi nähtavaks aineks? Milliseid kiriklikke talitusi peavad vabakogudused sakramentideks? Kas ristimise arm ulatub kaugemale meie maisest elust? Kas ristimisega saab kõik patud andeks? Kui armulauda jagav kirikuõpetaja on patune, kas siis armulaud muutub kehtetuks? Palve, MIP

LISA 32. II moodul (EEKBKL); 3. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EEKBKL 3. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/HsbcmMjt5cWxCn9>

II MOODULI EEKBKL 3. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 3. Jumalateenistuse korra/liturgia selgitus
Õpiväljundid	Kinnipeetav saab aru jumalateenistusest ja oskab käituda vastavalt liturgilisele korrale Märksõnad, mida kinnistada: Piht ja andeksandmise tingimused
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/mEDanjnmPCtAWwH Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/RRCWTQEX6DyWJNA Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/4psxG4dgctMZWdw Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/bTF49QWAPqbQCde
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. Meetod	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. Meetod	Teemade jaotus: Jumalateenistuse mõiste Jumalateenistuse kord Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Kas kirikusse sisenedes peaks risti ette lööma, palvet lugema? Millises riietuses tulla jumalateenistusele? Kuidas käituda jumalateenistusel, kui hilinetakse, soovitakse ringi liikuda? Kas jumalateenistust võib filmida, pildistada? Korjandus/annetused jumalateenistusel. Kuidas lugeda kaasa palveid, kuidas laulda kaasa?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Kui tihti peab käima jumalateenistusel?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Miks peaks käima jumalateenistustel? Palve, MIP

LISA 33. II moodul (EEKBKL); 4. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EEKBKL 4. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/qYC3cskDcPky8ES>

II MOODULI EEKBKL 4. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 4. Kirikuaasta
Õpiväljundid	Kinnipeetav teab protestantliku kirikuaasta jaotust. Teab suuremaid pühasid ja nende asetsemist aastas. Märksõnad, mida kinnistada: Aasta tegevuste jaotus vaimsetes praktikates läbi kirikliku praktika
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/4rymRKraLGPYkFW Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/bfwyoGAKc3Pg3RP Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/RdA8SMQrLgJoaEY Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/g4b4Si7oprt76rd
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitletus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Kirikuaasta algus Advent Jõulupühad Kolmekuningapäev Paastuaeg, suur nädal Pühadeta aeg Liturgilised värvid Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalsetes lisades.

--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Kristluses peame nii väikest kui ka suurt paastu. Kuidas Sa lahti mõtestaksid paastu olulisuse, miks pidada paastu? Mis arvad, kas paastuajal on olulisem järgida toitumisreegleid või tegeleda vaimse paastuga?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused aruteluks, viimane mooduli tund, koduseid ülesandeid ei anta! Miks on oluline tähistada kristlikke pühasid? Palve, MIP

LISA 34. II moodul (EEKBKL); 5. tunni koolituskaart

Digitaalselt on EEKBKL 5. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/L5fSCxCtHKGJqHf>

II MOODULI EEKBKL 5. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 5. Kiriku struktuur ja koguduseelu
Õpiväljundid	Kinnipeetav teab kiriku struktuuri ja mõistab koguduseelu olemust. Saab aru koguduse osadusest Märksõnad, mida kinnistada: Elukohajärgse koguduse teavitus – „sild vabaduses“ õiguskuulekasse ellu
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor
Varustus	Kirjutusvahend, õpimapp, Piibel
Ettevalmistused	Eelmise tunni materjali kordamine, töövihik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/9NRRJRtFa7BBZS4 Jaotusmaterjali printimine: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/xA4ewLQssDQQjfd Õppematerjalid leitavad: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/RTDkdDYEtQBRZFW Tunni pildi- ja failipank on leitav siin: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/bo54qwLyHdkn6ET
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 10 min. <i>Meetod</i>	Eelmise tunni küsimuste kordamine. Vt töövihikut

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 30 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Koguduse olemus ja mõiste, ajalooline kujunemine Kiriku struktuur (EEVK) Ordinatsioon, astmed Koguduseelu tutvustus Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades.

--	--

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Kui suur võiks olla paras ja sobiv liikmeannetuse suurus? Kas ja kuidas oleksid valmis osalema vabatahtlikuna kirikutöös?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Tunni fookuse/märksõnade kordamine: Kui oled kristlane, kas soovid liituda pärast vabanemist mõne kogudusega?

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Teemad aruteluks, kodune töö Vaata ettevalmistatud materjale. Küsimused koduseks tööks: Kuidas ja mil määral mõjutab kogudusetöö inimese väärtushinnanguid ja hoiakuid? Kui sageli peaks käima kirikus? Palve, MIP

LISA 35. kursuse lõpetamine; 18. tunni koolituskaart

Digitaalselt on 18. tunni koolituskaart leitav siin:

<https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/YR8Zi22yFS8ngAo>

18. ÕPPETUNNI KOOLITUSKAART

Tunni teema	Tund nr 18. Programmi lõpetamine
Õpiväljundid	Kinnipeetav saab tagasiside kursusest läbi küsimustiku täitmise tulemuse ja arutelu. Saab anda refleksiooni enda ootustele ning võrrelda kursuse alguses ja lõpus tehtud testi tulemusi. Annab hinnangu läbitud programmile. Märksõna: tunnustamine Programmi hindamise meetrika loomine
Toimumise aeg	
Toimumise koht	Kabel või õppeklass
Õppurid (arv)	15
Õppevahendid	Arvuti, projektor/monitor, korjatakse ära piiblid
Varustus	Kirjutusvahend, joonlaud, õpimapp
Ettevalmistused	Prindi ja jaota kätte küsimustik (LISA 5): https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/2dmbdMj4aneNgaN ja test (LISA 3): https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/Nzc5tskCpy8FTL5 Kirjutusvahendite ja joonlaua (vajatakse ainult 1. ja viimane tund!) jaotamine. Õpimapi kaante jaotus. Vajalik kaks läbiviijat! Lisaks jagatakse osalejale kätte ka elukohajärgse koguduse teavitamise infovoldik: https://owncloud.ut.ee/owncloud/index.php/s/tCfWnDpb4nrtES3 Valmista ette tunnistused ja esimesel tunnil täidetud küsimustikud ning testi tulemused! Võimalusel osalevad kõik kaplanid, kes osalesid programmi läbiviimises!
Tunnikava (planeeritav aeg)	60 min

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Sissejuhatus 20 min. <i>Meetod</i>	Viiakse läbi kursusel osalejate tagasiside küsimustiku täitmine. Vaata LISA 5. Küsimustik osalejale, tema tagasiside programmile. Küsimustiku täitmist koordineerib üks läbiviijatest ning pärast selle sooritamist tagab nende kokku korjamise ning kiire analüüsi harjutamise ja kinnistamise etapis.

Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Ainekäsitus 20 min. <i>Meetod</i>	Teemade jaotus: Testi täitmine Vaata ettevalmistavat esitlust digitaalses lisades. Kristlike väärtuste ja hinnangute testi tegemine. Testi täitmisel juhendada osalejaid, kuidas ühendada tulemused joonlaua abil. Viimases tunnis tehtud testi tulemused kantakse esimeses tunnis tehtud testile (teist värvi kirjutusvahendiga), võimalusel saab seda teha kinnipeetav ise. Vaata LISA 3. Kristlike väärtuste ja hinnangute test
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Harjutamine 10 min. <i>Meetod</i>	Temaatika kordus, kiire refleksioon ja arutelu grupis Arutelu teemad lähtuvad tunni alguses täidetud küsimustikust! Valmistab ette tagasiside küsimustiku läbiviija. Võrdleb seda esimesel tunnil tehtud küsimustikuga!
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Hindamine/ kinnistamine 5 min. <i>Meetod</i>	Jagatakse kätte tunnistused. Kontrollitakse üle, kes soovib ristimist ja konfirmatsiooni
Õppetunni osa	Sisu ja õpetamisviis (tegevuse kirjeldus, meetodid, abivahendid jms)
Kokkuvõte 5 min. <i>Meetod</i>	Võimalusel ühispalve – igaüks lisab oma soovi. Palve, MIP

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Tanel Meiel**, annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose **Sotsiaalprogramm vanglatest „Minu kristlikud väärtused ja hoiakud“** mille juhendaja on **Kaido Soom**, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada see digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

1. Annan Tartu Ülikoolile loa teha ülalmainitud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

/Allkiri/

/Kuupäev/